A°. 1853. — N° 143.

Opregte Maandagsche

HAARLEMSCHE COURANT

van 20 Junij.

Deze Courant wordt dagelijks, met uitzondering van Zon- en Feestdagen, uitgegeven. — Prijs: *f* 5 in de drie maanden.

WEENEN, 14 Junij.

Een onzer dagbladen, 't welk als half-officiëel kan worden beschouwd, bevat een vrij uitgebreid betoog over de oostersche aangelegenheden: — het afbreken van de diplomatieke betrekkingen van Rusland met de Porte, en het verschijnen van de vereenigde fransche en britsche oorlogsvloten voor de Dardanellen. Dit betoog strekt om de menigte te doen gevoelen, dat men geene vrees behoeft te voeden, dat, door deze verwikkelingen, de vrede van Europa zal verbroken worden: — eene verstoring, die alleen door de voorstanders van omwenteling en wanorde zoude kunnen gewenscht worden. Naar het oordeel der schrijvers, is de plegtige verzekering des Keizers van Rusland, dat hij geene uitbreiding van grondgebied beoogt, ten koste van de onschendbaarheid van Turkije, een genoegzame waarborg tegen elk gevaar, 't welk nog uit de wisselvalligheden van het oogenblik zoude kunnen ontstaan: — hebben daar en boven al de groote mogendheden van Europa een gelijk belang bij het instandhouden dezer onschendbaarheid, en zijn de bestaande moeijelijkheden meer het gevolg van den vorm en van het toeval, dan van het wezen der zaak. Het betoog eindigt met de verzekering, dat men hoop mag voeden op eene vredelievende oplossing, en dat de oostenrijksche Regering zich verpligt gevoelt, om daartoe mede te werken.

Dit betoog schijnt het reeds meermalen verkondigde berigt, dat Oostenrijk zijne bemiddeling aan Rusland heeft aangeboden, en dat dit aanbod is aangenomen, te bevestigen.

— De heer *v. Brück* is den 9den op het eiland Corfu aangekomen, en heeft dadelijk de reis naar Konstantinopel vervolgd.

VAN DEN RIJN, 17 Junij.

De laatste berigten uit Konstantinopel zijn van den 6den, als wanneer in den toestand der openbare aangelegenheden geene merkelijke verandering was gekomen. Men sprak veel van de toebereidselen ten oorlog van de turksche Regering. Deskundigen meenden echter, dat zij kwalijk 50,000 man, zonder genoegzaam bespannen geschut en zeer weinig geoefend, in 't veld zou kunnen brengen.

Het is nog niet gebleken, dat de Russen werkelijk in Moldavie zijn binnengetrokken. Men doet het van de zijde der russische Regering voorkomen, alsof dergelijke maatregel zoude genomen worden in 't belang van de turksche Regering zelve, en ten einde deze te vrijwaren tegen de wanorde, welke door sommige harer niet-mahomedaansche onderdanen zoude kunnen gesticht worden.

Den 15den zullen waarschijnlijk de britsche en fransche vloten in de baai van Besica, op een zeer korten afstand van het eerste turksche kasteel aan den ingang der Dardanellen, ten anker zijn gekomen.

— Uit Bern wordt gemeld, dat in Milaan wel weder eenige ontdekkingen zijn gedaan, welke aanleiding hebben gegeven tot maatregelen van voorzorg, maar dat tot den 11den Junij de openbare orde aldaar niet is gestoord.

Het gerucht, dat de Oostenrijkers voornemens waren, om bij Gallarate een versterkt kamp voor 30,000 man troepen interigten, heeft in Zwitserland nog al eenig opzien gebaard.

PARIJS, 16 Junij.

Het is hier geenszins de algemeene aandacht ontgaan, dat de engelsche dagbladen in de laatste dagen zich weder in eenen meer vijandigen geest ten aanzien van de russische Regering hebben uitgelaten, en het heeft niet ontbroken aan personen, die zich daarover eenigermate hebben verontrust, en de mogelijkheid hebben verondersteld, dat nieuwe verwikkelingen het gevolg daarvan zouden kunnen zijn.

Over het algemeen zijn de engelsche dagbladen vrij nadrukkelijk opgekomen tegen het *regt*, 't welk Rusland voorgeeft te hebben, ter militaire bezetting der Donau-Vorstendommen, en de *Times*, welk dagblad zich laatstelijk scheen te zullen onderwerpen aan den loop der omstandigheden, heeft daarna verklaard, dat, zoo al de bezetting der Donau-Vorstendommen niet dadelijk zou moeten worden beschouwd als een *casus belli* (namelijk als eene gebeurtenis, welke een oorlog zou wettigen) dan toch zeer zeker eene gebeurtenis van dien aard gedurende een zeer langen tijd een hoogst ongunstigen invloed zou uitoefenen op de vredelievende betrekkingen tusschen de meeste europesche mogendheden. Verder is het hier niet onopgemerkt gebleven, dat de schrijvers van de *Times* aan de maatregelen, welke thans in Engeland worden genomen, ter versterking van het zeewezen daar te lande, eene andere beteekenis dan vroeger hebben gegeven.

Inmiddels maken de schrijvers van het *Journal des Débats* de opmerking, dat de *Times* meer dan eenig ander engelsch dagblad, bij de beoordeeling der verwikkelingen in het Oosten, blijken heeft gegeven van matiging, en daardoor grootelijks heeft bijgedragen, eensdeels tot het geruststellen dergenen, welke de toekomst met bekommering te gemoet hebben gezien, doch ook anderdeels tot het ter nederzetten van lieden, die in eene opgewondene of oorlogszuchtige stemming hebben verkeerd.

„Wij voor ons (dus leest men heden in het *Journal des Débats*) houden ons steeds vastelijk overtuigd, dat de vrede geen gevaar loopt, ten gevolge der vermeerderde meer heftige uitvallen der engelsche dagbladen. Zoo als wij vroeger reeds hebben beweerd, zullen er nog vele verwikkelingen plaats hebben, alvorens men zal zijn geraakt tot eene vredelievende oplossing van het steeds hangende vraagstuk. Op dit oogenblik verkeeren wij op nieuw in eenen zoodanigen moeijelijken toestand. Er bestaat voor de bezadigde gemoederen geene reden tot bekommering, nademaal men thans den natuurlijken weg volgt, bij de behandeling van het ingewikkelde, gewigtige oostersche geschil."

Met den telegraaf is de tijding ontvangen, dat de stoomboot *Egyptus* te Marseille is aangekomen, met berigten uit Konstantinopel van den 5den Junij. Tevens wist men, dat te Triest berigten uit die hoofdstad van den 6den waren ontvangen. Uit die berigten blijkt, dat de Porte ijverig voortging met het nemen van maatregelen, ten einde zich ten oorlog uitterusten, maar dat het ook in Konstantinopel niet ontbrak aan personen, die vermeenden, dat het tot geene vredebreuk zou komen. Vroeger had men uit den *Constitutionnel* vernomen, dat de Divan ruim van geld voorzien was en steeds, bij de aflevering der benoodigde voorwerpen, terstond betaalde. Volgens de thans ontvangen berigten, zou die toestand geenszins zoo gunstig zijn; was de turksche schatkist nagenoeg ledig en was eene poging der turksche Regering, om zich, door middel van eene leening, in het bezit van geld te stellen, ten eenemaale mislukt. Alvorens echter te dien aanzien iets met genoegzame zekerheid te kunnen mededeelen, zal het noodig zijn, om de meer omstandige berigten, die langs den gewonen weg worden gezonden, aftewachten.

Men houdt steeds vol, dat onder de bewindslieden alhier verschil van gevoelen blijft heerschen over de vraag, of het bezetten der Donau-Vorstendommen al of niet als een *casus belli* zal dienen te worden aangemerkt. Men gaat reeds zoo ver van te verzekeren, dat het fransche kabinet een bepaald antwoord te dien aanzien heeft verlangd van de engelsche Regering, en tevens den wensch heeft kenbaar gemaakt, om te worden onderrigt van de bedoelingen van Engeland. Van een anderen kant wordt verzekerd, dat de graaf *de Morny* met eene geheime zending naar Petersburg is vertrokken. Vooral deze laatste opgaaf vindt tot dus ver weinig geloof.

Van goederhand wordt gemeld, dat de russische minister, graaf *Panin*, tot dus ver hier ter stede noch conferentien heeft gehad met hooggeplaatste personen, noch bij den Keizer, of andere staatslieden is toegelaten, ter overhandiging van diplomatieke nota's, om 't even van welken aard. Daardoor zouden al de in omloop zijnde geruchten, betreffende eene aan dien bewindsman opgedragene vertrouwelijke zending, ten eenemale vervallen. Inmiddels blijft men alleen reeds de tegenwoordigheid van dien minister hier ter stede aanmerken als eene gebeurtenis van eene onmiskenbaar vredelievende beteekenis.

De fransche vloot heeft Salamis op den 10den verlaten ten einde meer in de nabijheid van de Dardanellen het anker te laten vallen. Het engelsche eskader heeft den 8sten de reede van Malta verlaten. Op den 11den Junij had het russische leger nog geene beweging gedaan, in verband met het dadelijk bezetten der Vorstendommen. — Den 4den Junij had men te Konstantinopel de tijding vernomen, dat twee russische fregatten en eene brik van Sebastopol naar de Caucasische-kust waren vertrokken. Men verzekerde, dat de expeditie in verband stond met het tuchtigen van inlandsche stammen in den Caucasus, die tegen de russische Regering in opstand waren gekomen.

— In den *Moniteur* is een keizerlijk besluit opgenomen, waarbij eenige hoofd-officieren der marine tot bijzondere betrekkingen worden geroepen. De heer *Romain-Desfossés*, die onlangs tot vice-admiraal is benoemd geworden, zal, als bevelhebber in de Levant, worden vervangen door den schout-bij-nacht *Lebardier de Tinan*. De kapitein-ter-zee *de Gueydon* is benoemd tot gouverneur van het eiland Martinique, ter vervanging van den schout-bij-nacht *Vaillant*.

Onder de menigte is het gerucht verbreid, dat er eene buitengewone ligting zal plaats hebben, ter versterking van 's Lands zeevolk. In het half-officiële dagblad *le Pays* wordt medegedeeld, dat er wel zal worden overgegaan tot eene ligting, namelijk tot de gewone jaarlijksche, en de zaak uit dien hoofde niets gewigtigs oplevert.

— Dingsdag jl. heeft de Keizer weder het kamp te Satory bezocht en bij die gelegenheid, gedurende drie uren, in persoon het bevel gevoerd over de troepen, die werden geoefend in de groote veld-manoeuvres, in het vuur. De Keizer is zeer goed ontvangen en moet herhaaldelijk zijne tevredenheid hebben betuigd over de militaire bedrevenheid der manschappen.

— Men blijft steeds volhouden, dat de zamenspanning, welke de politie thans op het spoor is gekomen, van vrij wat ernstiger aard is, dan de ontdekkingen, ter zake waarvan telkenmale in de laatstverloopene dagen personen in hechtenis zijn genomen.

— Over het algemeen wordt het dezer dagen in den *Moniteur* opgenomen betoog, over de gunstige werking van het hier ingevoerde wetgevende stelsel, nogal afgekeurd. Dat de partij, welke thans aan het hoog bestuur is, het noodig heeft geoordeeld, om een zoodanig stelsel, en geen ander, in de gegevene omstandigheden toetepassen, kan worden aangenomen, doch de voorstanders der gematigde vrijheid en der zuivere constitutionele vormen zijn uitermate misnoegd, omdat de Regering het thans wil doen voorkomen, alsof de openbare regten en vrijheden thans genoegzaam gewaarborgd zijn, terwijl het eene onmiskenbare waarheid is, dat de invloed der volksvertegenwoordiging wel *als eene uitdrukking* in de wet is opgenomen, doch in 't minst niet *als een beginsel* in toepassing is gebragt.

Van dien kant wordt aangevoerd, dat in de Constitutie van 1852 de groote beginselen van 1789 als waarheid zijn erkend: — dat de Keizer, bij de opening der zitting, heeft verklaard „dat vrijheid de hoeksteen van het maatschappelijke gebouw is" en dat, noch het een, noch het ander in overeenstemming kan worden gebragt met de loftuitingen, welke thans officiëel aan het in zwang zijnde zoogenaamde wetgevende stelsel worden toegezwaaid. — Niet geheel ten onregte wordt de aandacht gevestigd op de omstandigheid, dat de Regering geenszins heeft betoogd, dat al wat vroeger als behoorende tot de nationale vrijheid werd aangemerkt, tijdelijk diende te worden buiten werking gesteld, maar dat door haar het onvoorwaardelijk nadeelige dezer vrijheid is op den voorgrond gesteld en beweerd, dat zij, in het algemeen belang, nooit weder aan Frankrijk mag worden toegekend.

Verder wordt aangevoerd, dat de Regering zich beroept op de processen-verbaal der zittingen, ten blijke, dat de vrije woordenwisseling nooit heeft ontbroken. Men merkt op, dat die processen-verbaal niets hoegenaamd bewijzen, nademaal die stukken geheel zijn opgesteld, volgens het persoonlijk goedvinden van den heer *Billault*. Wat voorts de woordenwisseling van den Senaat aangaat, daarvan heeft men nooit iets vernomen. Hier te lande kent men thans alleen den inhoud der wetten. De redenen, waarom die wetten zijn ingevoerd, worden verborgen gehouden; 't welk bepaald in strijd is met de staatkundige beginselen van 1789.

Ook de gunstige invloed, welke door den Senaat zou zijn uitgeoefend, wordt geenszins algemeen erkend, evenmin als aan het beweren der Regering kan worden toegegeven, dat de natie thans vrij wat beter bekend is met hare ware belangen en met den juisten toestand des lands, dan onder de parlementaire Regering. Van eene orleanistische zijde wordt de opmerking gemaakt, dat het niet anders dan verwondering kan baren, deze en dergelijke beginselen ontwikkeld te zien in een officiëel dagblad, 't welk onder het onmiddelijk toezigt staat van de heeren *Abbatucci*, *Ducos*, *Baroche*, *Billault* en andere staatslieden, die zich onder de constitutionele regering van Koning *Lodewijk Philips* zoo zeer beklaagden over het gemis aan vrijheid en parlementaire ontwikkeling.

LONDEN, 16 Junij ('s avonds.)

De Koning en de Koningin van Hanover worden heden, met hunne drie kinderen en een luisterrijk gevolg, hier verwacht, ten einde tegenwoordig te zijn bij den plegtigen doop van den onlangs geboren zoon van H. M. Koningin *Victoria*. — Z. M. is, gelijk men weet, van het gezigt beroofd, en heeft Engeland niet bezocht sedert 1837, toen hij, na den dood van Koning *Willem IV*, met zijn vader dit land verliet.

— Het Huis der gemeenten heeft gisteren besloten, om den accijns op de zeep met 1e Julij aanst. afteschaffen.

— Ons gouvernement heeft aan den heer *Hale* bekend gemaakt, dat het de aangevangene regtsvervolging, ter zake van het vervaardigen en verzamelen van eene groote hoeveelheid oorlogstuig, niet verder zal voortzetten, en dat hij billijke schadeloosstelling kan erlangen voor de in beslag genomen goederen. — In die zaak was, gelijk men weet, ook de hongaarsche uitgewekene *Kossuth* betrokken, althans zijn naam veel genoemd.

— Met het naar Havre bestemde stoomschip *Franklin*, 't welk 790,000 doll. in specie aan boord heeft, zijn hier te lande berigten uit Nieuw-York van 4 Junij ontvangen, inhoudende, dat *Santa-Anna* troepen naar de grenzen had gezonden, om de stroopbenden, die uit Texas en Santa-fé een inval in het mexicaansche gebied gedaan hadden, te verdrijven.

Het gouvernement van Peru heeft de vaart op de Amazonen-rivier opengesteld voor den handel van alle volken.

— Gisteren is hier eene vergadering gehouden van de onlangs opgerigte maatschappij tot zedelijke verbetering van jeugdige misdadigers. Uit de mededeeling van den voorzitter, graaf *Shaftesbury* (bekend door zijne onvermoeide pogingen tot bevordering van het welzijn zijner medemenschen) is o. a. gebleken, dat deze maatschappij haar loffelijk doel tracht te bereiken, door de jeugdige misdadigers, welke zich daartoe tot haar wenden, na afloop van de hun door den regter opgelegde straf, gedurende twaalf maanden aan eene strenge discipline te onderwerpen, en, nadat zij deze proef doorgestaan hebben, hun een maatschappelijk bestaan, of de noodige middelen om als landverhuizers te vertrekken, te verschaffen. Gedurende dien proeftijd zijn de jongelieden verpligt, onder naauw toezigt, in een daartoe bestemd gesticht en tegen het genot van een gering loon en van schraal voedsel, eenig bepaald handwerk uitteoefenen. Van de 85 knapen, die zich aangemeld hebben, zijn 74 toegelaten; doch van deze hebben 36 binnen eene maand en 16 binnen eene week het gesticht verlaten. — De maatschappij zal haar aangevangen werk voortzetten, en vleit zich met een gunstigen uitslag.

BRUSSEL, 17 Junij.

Den 13den heeft Z. M. de Koning op het kasteel van Laeken een groot gastmaal gegeven, ter eere van den Hertog *van Genua*, op 't welk verscheidene aanzienlijke personen, en van de vreemde gezanten, die van Sardinie, der Nederlanden en van Zweden genoodigd zijn geworden. Na den afloop daarvan heeft de Hertog de reis naar Duitschland vervolgd.

'S GRAVENHAGE, 17 Junij.

Het programma van het ceremonieel, bij de aankomst van HH. KK. HH. Prins en Princes *Hendrik* bin-

nen dit Rijk en in deze residentie, op 21 Junij aanst., behelst o. a. het volgende:

Het kon. stoomjagt, onder bevel van den luitenant-ter-zee 1ste kl. jonkheer *de Casembroot*, adj. des Konings, aan boord hebbende de dames en heeren van het hof van Z. K. H. Prins *Hendrik der Nederlanden*, zal zich den 20sten Junij bevinden te Dusseldorp, tot ontvangst van Hoogstdezelven, om van daar, den avond van dien dag, naar Rotterdam te vertrekken.

Den 21sten, des morgens ten 7½ ure, zal het kon. jagt aan den wal voor Nijmegen gaan liggen, en zullen HH. KK. HH. aan boord gecomplimenteerd worden door den commissaris des Konings en den prov. commandant in Gelderland, den plaatselijken commandant en den burgemeester, de wethouders en eene commissie uit den Raad der stad Nijmegen. De schutterij en het garnizoen zullen in bataille geschaard staan, op de kade langs de Waal.

Bij aankomst te Rotterdam, des namiddags ten 3 ure, zullen HH. KK. HH. ontschepen aan den wal, vóór het gebouw van de Kon. Yachtclub, en aldaar ontvangen en gecomplimenteerd worden door den commissaris des Konings in Zuid-Holland, den plaats. commandant en den burgemeester, de wethouders en eene commissie uit den Raad der stad Rotterdam. De schutterij en het garnizoen zullen in bataille geschaard staan in de straten waardoor HH. KK. HH. zullen rijden, om zich ten 4 ure naar het stations-gebouw van den spoorweg te begeven.

Te 4¾ ure zullen HH. KK. HH., met een specialen spoortrein, naar de residentie vertrekken.

Aldaar zullen HH. KK. HH. aan het stations-gebouw, namens Z. M. den Koning, ontvangen worden door den luit.-generaal, chef van het Milit. Huis des Konings, den opperkamerheer, den opper-ceremoniemeester, den kamerheer-ceremoniemeester en de adjudanten en ordonnans-officieren; voorts door den provincialen commandant, fungerend gouverneur, den burgemeester, de wethouders en eene commissie uit den Raad der residentie.

De stoet zal zich begeven van het stations-gebouw, langs de Wagenstraten, Veenestraat, Hoogstraat en het Noordeinde, naar het Kon. Paleis, alwaar HH. KK. HH. ontvangen zullen worden door HH. MM. en de leden van het Kon. Huis, alsmede door de groot-officieren, en de dames en heeren der verschillende Hofstaten, de buitengewone kamerheeren in de residentie woonachtig, de generaals, vlag-officieren en alle buitengewone adjudanten van Z. M. in de residentie aanwezig.

Na een kortstondig verblijf op het paleis des Konings, zal de stoet zich begeven naar het paleis van HH. KK. HH.

Van het paleis van HH. KK. HH. zullen Hoogstdezelven worden ontvangen door den fungerenden Hofmaarschalk en de kamerheeren, die eenige oogenblikken te voren, in hofkoetsen, zich derwaarts zullen begeven hebben. Aan het paleis van Z. K. H. zal zich eene eerewacht bevinden.

De stedelijke schutterij en het geheele garnizoen der residentie, alsmede het bat. grenadiers, in bezetting te Delft, zullen onder de wapenen komen, en in orde van battaille geschaard staan.

'S GRAVENHAGE, 18 Junij.

Met den eersten Julij zal de plaats, bestemd voor het kamp van Zeist, door het corps mineurs worden betrokken, ten einde den grond voor hetzelve in gereedheid te brengen.

— De commissie van de Tweede-Kamer, belast met het aanbieden van de lijst der candidaten voor het voorzitterschap, is heden door den Koning ontvangen. Z. M. heeft verklaard met den eersten daarin te zullen voorzien. Men vermoedt, dat de door den Koning te benoemen voorzitter aanstaanden maandag zijne waardigheid zal kunnen aanvaarden.

In de zitting van de Eerste-Kamer van heden is het navolgend ontwerp van een adres van antwoord op 's Konings aanspraak ter tafel gebragt:

„1. De Eerste-Kamer stelt op hoogen prijs dat het Uwe Majesteit heeft behaagd de Wetgevende Vergadering in persoon te openen. Zij vernam met belangstelling, dat goede verstandhouding naar buiten, toenemende ontwikkeling en welvaart binnen 's lands, de gelukkige voorteekenen zijn, waaronder de Staten-generaal hunne werkzaamheden mogen hervatten.

„2. Hulde brengende aan de zucht van Uwe Majesteit, om aller belangen en regten te beschermen, eerbiedigt zij de redenen, die U hebben geleid, om sommige der Ministers door anderen te vervangen en een deel der Vertegenwoordiging te ontbinden.

„3. De Kamer betreurt dat er omstandigheden geboren werden, die bij velen van Uwer Majesteits onderdanen tot bekommering en verontrusting over hunne teederste belangen aanleiding gaven. Levendig beseft zij de wenschelijkheid, dat de hierdoor ontstane spanning der gemoederen bedare, en hoog wordt door haar gewaardeerd elke poging, die zonder krenking van eenig regt, zonder verkorting van eenige vrijheid, bij de Grondwet verzekerd, daartoe kan leiden.

„4. De Regering heeft de overtuiging dat aan vele moeijelijkheden, waarop Uwe Majesteit het oog heeft, alleen door eene wet is te gemoet te komen. Het vertrouwen van Uwe Majesteit, dat gematigdheid en bedaardheid bij de overweging van dit gewigtig onderwerp mogen voorzitten, zal niet worden te leur gesteld, wanneer het onze taak wordt, daaraan onze zorg te wijden.

„5. Het zal steeds ons streven blijven, godsdienstige verdraagzaamheid, dat sieraad eener maatschappij, dat krachtige steunsel van elken en bijzonder van onzen Staat, met ernst te helpen bevorderen en handhaven.

„6. Opregtelijk zullen wij ons verblijden, zoo de bezwaren van het oogenblik kunnen worden opgeheven en te gelijk de waarborgen voor vrijheid en zelfstandigheid der onderscheidene kerkgenootschappen bevestigd.

„7. Wij vereenigen ons, Sire, met 's Konings bede, dat zegen moge rusten op iederen maatregel, die strekken kan tot heil van het dierbaar Vaderland."

De beraadslaging daarover is bepaald op aanstaanden maandag.

HAARLEM, 18 Junij.

Een telegr. berigt uit Triëst meldt, dat de javasche berigten van 25 April daar aangebragt zijn, maar geen staatkundig nieuws behelzen. — De berigten uit China houden in, dat Nanking en Kiang-foo door de opstandelingen ingenomen zijn, en dat de stad Shangai, welke door hen bedreigd werd, door de bevolking verlaten is.

De bevelhebber der britsche troepen in Burmah heeft den vijand dertig dagen toegestaan om te antwoorden op het gedane vredes-voorstel. Intusschen zijn de toebereidselen, om tegen de hoofdstad Ava opterukken, voortgezet.

Uit Londen wordt gemeld, dat de minister, lord *Aberdeen*, door het erkend orgaan van den heer *d'Israëli* wordt beschuldigd, van reeds voor een geruimen tijd onderrigt te zijn geweest van de vorderingen van Rusland, en onder de hand te Petersburg te hebben laten verklaren, dat het bezetten der Vorstendommen door de russische troepen geenszins als een *casus belli* zoude worden aangemerkt.

Heden is de verjaardag van den veldslag van Waterloo hier ter stede door eene groote parade van de troepen der bezetting gevierd geworden.

De commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in de provincie Groningen, uit een daartoe opzettelijk gedaan onderzoek gebleken zijnde, dat de *groene papieren gordijnen*, welke tegenwoordig zeer veel in gebruik zijn, met eene *arsenicale* (rattenkruid houdende) *verfstof* gekleurd zijn; dat deze verfstof, zoowel door het optrekken en nederlaten, als door het schoonmaken der gordijnen, zeer ligt los laat, en zoo doende rattenkruid-houdende stof in de vertrekken verspreid wordt, hetwelk hoogst nadeelig op de gezondheid kan werken, heeft zich verpligt gevonden, dit ter kennis van het publiek te brengen en de ingezetenen ernstig voor het gebruik van zoodanige gordijnen te waarschuwen, tenzij de verfstof door eenig middel behoorlijk gedekt en voor verstuiving beveiligd zij.

— H. M. de Koningin en H. K. H. Prinses *Frederik der Nederlanden* hebben aan de directie der Vereeniging tot het verschaffen van arbeid aan minvermogenden te Amsterdam, fraaije geschenken doen toekomen voor de ten behoeve dezer Vereeniging te houden loterij.

— Te Amsterdam ligt bij eenige boekhandelaars ter onderteekening een adres aan de Alg. Synode der Ned. Herv. Kerk, waarin die Synode verzocht wordt, zoo veel noodig, in overleg met de overige protestantsche kerkgenootschappen, maatregelen te nemen, om dit jaar, en voortaan jaarlijks, den 31sten October, den algemeen erkenden gedenkdag der Kerkhervorming, openbaar godsdienstig te doen vieren. — De onderteekenaars verklaren, dat zij met dit adres beoogen de bevordering van evangelisch-christelijk leven in de gemeente, door de belangstelling in de zegeningen en voorregten der Hervorming aantekweeken en te heiligen.

SCHEEPSTIJDINGEN.

AMSTERDAM, 18 Junij. Den 17den dezer in Texel binnengekomen: *Gesina Wilhelmina*, Dokman, Newjork; *Armonia*, Barreyro, Benicarlo; *Fossina Siers*, Boiten, Bordeaux, l. v. Calais; *Friesland*, Boiten, Londen; *Frouwina Margaretha*, Heins, Goole; *Thetis*, Hovgaard, Nerva; en uitgezeild: *de Onderneming*, Vierow, Suriname; *Maria*, van Wijk, Liverpool; *Shincliffe*, Copperwhaite, Sunderland. Wind z. z. o. - w.

Den 17den dezer in Helvoet binnengekomen: *Hendrika*, Reiniersen, Banjoewangie, l. v. Brouwershaven; *Bantam*, van der Bolck en *Mercator*, Poort, beiden van Tjilatjap; *Martha*, Collis, *Lovewell*, Archbold, beiden van Boness. Gisteren nog: *Egberdina Anna*, Schuring, Libau; en uitgezeild: *Nautilus*, Swiers, Ancona; *Integrity*, March, Newcastle; *Prudenter*, Hansen, St. Petersburg.

Voor 25 April te Batavia binnengekomen: *Elisa Susanna*, Dijkema, Amboina.

Den 1sten Mei van Callao uitgezeild: *Edouard Marie*, Eeltjes, Chincha en Europa.

Den 28sten April te Valparaiso binnengekomen: *Chieftain*, Edwards, Rotterdam.

Den 10den Mei te Suriname binnengekomen: *Sara*, Wildschut; 11 dito *Caspar de Robles*, Parma; 12 dito *Josine Louise*, Fekkes, alle 3 van Amsterdam; en voor 12 dito uitgezeild: *Jan Visser*, Driest, Amsterdam.

Den 11den Mei te Nickerie binnengekomen: *Margaretha en Maria*, van Ketwich, Charlestown.

Den 11den Mei te Curaçao binnengekomen: *Piet Hein*, Spaanderman, Laugayra; en uitgezeild: 14 dito, *Riga*, Ouwehand, Rotterdam.

AMSTERDAM, 17 Junij. Volgens brief van kapt. Hofker, voerende het schip *Estafette*, van Liverdool naar Sydney N. Z. W., in dato 26 April, bevond hij zich toen in goeden staat zeilende op 1° 15' n. b. en 20° 30' w. l.; aan boord was alles wel.

BEURS VAN AMSTERDAM.

Prijzen der Effecten.

18 *Junij* 1853. — 4½ *ure.*

			van	tot	gebl.
NEDERL., Werkel. Schuld. . .	2½	pct.	63⅛	¼	63⅛
„ „	3	„	76¼	—	—
„ „	4	„	94¾	⅞	94¾
Amortisatie-Syndicaat . .	3½	„	94	—	—
Handelmaatschappij . .	4½	„	—	—	—
Oost-Indische Leening. .	4	„	94⅜	—	—
Aand. Holl. Spoorweg.			—	—	
Leen. „ „ .	4½	pct.	—	—	—
Aand. Rijn-Spoorweg . .	4½	„	—	—	—
FRANKRIJK, Certificaten . . .	3	„	—	—	—
„ . . .	4½	„	—	—	—
RUSL., Obl. Hope & Co. . . .	5	„	108⅝	—	—
„ „ 1828/1829.	5	„	107⅞	—	
Certificat. „ 1831/1833.	5	„	—	—	—
„ „ 1840	4	„	—	—	—
„ bij Stieglitz. . .	4	„	92	—	—
„ „ „ N. .	4	„	—	—	—
Inschr. in Assignatiën . .	6	„	—	—	—
Certific. van „ . .	6	„	74⅝	—	—
POLEN, Aandeel. 1835, fl. 500 . .		ƒ	163½	—	—
Obligatiën	4	pct.	85⅞	—	—
SPANJE, Obligatiën	1	„	22 15/16	23 1/16	23
„	3	„	—	—	—
„ Binnenl. . .	3	„	42 13/16	43 1/16	42⅞
Amortisable			5⅛	—	—
Bew. Coupon			5⅞	—	
OOSTENR., Oblig. bij Goll. .	5	pct.	—	—	—
„ „ „ . .	4	„	—	—	—
„ Metalliek . .	5	„	81¾	82 3/16	—
„ „ N. . .	5	„	93 13/16	—	—
„ „ . .	2½	„	42 1/16	¼	—
BELGIE, ...	2½	„	—	—	—
Rothschild, ...	2½	„	52 9/16	—	—
„	4½	„	—	—	—
BRAZILIE, Geldl. 1824, £ 100	5	„	—	—	—
„ „ £ 200	5	„	—	—	—
PORTUGAL, Oblig. 5 pct. thans	5	„	38⅞	39	—
„	4	„	36⅞	15/16	
Binnenlandsche à 1 conto	5	„	—	—	—
PERU, Geldl. 1849, thans . .	4½	„	—	—	—
VENEZ., Oblig. 6 pct. thans .	3¼	„	39	40½	—
GRENADA, Obligatiën. £ 100	2¼	„	22⅛	onbep.	
MEXICO, Oblig. 1851	3	„	26 9/16	11/16	26 9/16
N.-AMERICA, Americ. Bank-Actien.			4¾	—	—

Amsterdam Thesaurie 5 pc. 106½. Aandeelen Haarl.-meer 105¼. Oostenrijk Metall. L.s. B 5 pc. 93 13/16. Griekenland obl. geldl. 1825 5 pc. 6⅛ à ⅜. Columbia Equador 4 3/16. Grenada obl. uitgest. 9 15/16. Noord-Amerika Phil. bij *Hope & Co*. 5 pc. 81¼ 1. no. Onbep. Mexico 26½ à ⅝. — Beleening 2½. Prolongatie 2½.

Aldus opgemaakt door het Bestuur der Societeit
Tot Nut des Obligatie-Handels.
BOON HARTSINCK, Pres.

De binnenl. fondsen waren heden iets flaauwer. De belgische waren prijshoudend; de spaansche aangeboden; de portugesche gezocht; de russische onveranderd; de oostenrijksche en mexicaansche iets minder vast.

WEENEN, 17 Junij. De 5 pc. metall. 94¼; zilver 9¾.

FRANKFORT, 16 Junij. De 5 pc. metall. 86⅜. Spanje 1 pc. 23 3/16.

LONDEN, 17 Junij. De 3 pc. gecons. resc. 98¾ à ⅞. Mexico 28½ à ¾. Spanje 1 pc. 23⅛ à ¼.

PARIJS, 17 Junij. De 3 pc. renten 77 fr.; 4½ pc. 101 fr. 75. Spanje 3 pc. binn. 43⅛.

ANTWERPEN, 17 Junij. Belgie 2½ pc. 55¾. Spanje 1 pc. 22½.

BOLSWARD, 15 Junij. Uit het bevorens vermeldde zestal is heden door den kerkenraad der Ned. Herv. gemeente alhier, het volgende drietal geformeerd, als: *J. J. Richard Jr.*, te Blaauw-Capelle; *H. J. Bruins*, te Leusden, en *H. C. N. van Amerom Pz.*, te Herwijnen; en daaruit met algemeene stemmen beroepen: H. C. N. VAN AMEROM Pz., predikant te Herwijnen.

*** LOKAAL *ODÉON.*

TENTOONSTELLING VAN KUNSTWERKEN,

die verloot zullen worden onder de Inteekenaren op het Maandwerk

DE KUNSTKRONIJK, 14de JAARGANG.

De Tentoonstelling is geopend van 20 Junij, tot 2 Julij 1853, van des voormiddags 10 tot des namiddags 4 uur, in het Lokaal *Odéon*, te Amsterdam.

Bij alle Boekhandelaren zijn gratis Toegangkaarten te bekomen.

*** Boekhandel en Boekdrukkerij van K. FUHRI, te 's Gravenhage.

VERLOTING VAN KUNSTWERKEN,

OPGENOMEN IN DE LOTERIJ DER

KUNSTKRONIJK. 14e JAARGANG,

op Zaturdag den drie en twintigsten Julij aanstaande.

Van den tegenwoordigen jaargang der **KUNSTKRONIJK** zijn alom nog Exemplaren te bekomen, **met een lot** in de op handen zijnde VERLOTING voor **ƒ10,—.**

De **KUNSTKRONIJK** wordt uitgegeven in **24 Afleveringen,** in kwarto formaat, met **24 platen,** waaronder ditmaal **13** fraaije en kapitale STAALGRAVUREN. Dit Maandwerk verschijnt ter aanmoediging en verspreiding der schoone kunsten, onder redactie van

Mr. J. VAN LENNEP en S. J. VAN DEN BERGH,

en met medewerking onzer voornaamste Vaderlandsche Letterkundigen en Kunstoefenaren.

De **VOORWERPEN in de aanstaande Verloting opgenomen,** zijn als volgt: Aangekocht op de

ARNHEMSCHE TENTOONSTELLING

VAN VOORTBRENGSELEN DER NATIONALE NIJVERHEID.

J. F. CUYPERS, te 's Gravenhage. Eene Pianino met palissander houten Kas, 6¾ octaaf.

L. SCHUTS, te Zeist. Twee Statuetten, voorstellende een Knaap en een Meisje met een Hond. Op consoles: gebronsd.

———— Eene groote Bloemtafel, carton pierre, gedecoreerd en gebronsd.

A. VAN EMDEN, te Amsterdam. Een anéroïde of metalieke Barometer. Nieuwste uitvinding.

B. BERGHUIS, te Deventer. Een gebronsd koperen Penduletje.

D. BUTTI en ZONEN, te Amsterdam. Een Barometer met verzilverde koperen Schalen op fraaije mahonyhouten Kast.

J. STRACKEE, te Rotterdam. Een Buste van H. TOLLENS Cz.

———— Zes dito dito, kleiner.

E. C. MARTIN, te Zeist. Een paar Bloemvazen van gebakken Aarde.

———— Een paar dito dito.

———— Een paar Bloemenhangers, dito.

———— Een paar dito dito.

C. M. VAN GOGH, te Amsterdam. Een Boekwerk: Het leven van Willem II, door Prof. J. Bosscha, met Platen.

———— Een dito dito.

J. OOMKENS & ZOON, te Groningen. Een Atlas der geheele aarde in 34 Kaarten, door J. van Wijk Roelantszoon en J. Jaeger.

K. FUHRI, te 's Gravenhage. Een Boekwerk: De Binnenkamer van een Kruidenier, door B. T. Lublink Weddik, met Platen.

SCHILDERIJEN IN OLIEVERW.

M. CALISCH. De vereeniging van Maria van Reigersbergen met Hugo de Groot, na diens ontvlugting van Loevestein. Kapitale Schilderij.

J. HARTOGENSIS. Gezigt op een Meer in Noord-Tyrol. Landschap bij Avondstond.

A. HULK. Een woelend Water met Schepen.

———— Een stil Water met Schepen.

C. IMMERZEEL. Een Landschap bij maneschijn.

P. L. F. KLUIJVER. Een Duingezigt.

———— Een dito, kleiner.

———— Een Wintergezigt.

E. KOSTER. Een stil Water met Schepen.

C. LIESTE. Een bergachtig Landschap.

P. P. SCHIEDGES. Een Zeegezigt.

———— Een Riviergezigt.

———— Een Zeegezigt, bij ondergaande Zon.

P. J. SCHOTEL. Een woelend Water met Schepen. Kapitaal Zeegezigt.

J. G. SMITS. Spelende Kinderen, op eenen Dorpsweg.

B. TOM. Een bergachtig Landschap, met Schapen.

———— Een dito.

A. VERHOESEN. Pluimgedierte in eene Stal.

E. VERVEER. Eene kleine Bedelaarster.

W. G. WAGNER. Een Hollandsch Strandgezigt.

———— Gezigt op de trekvaart bij den Haag.

J. WEISSENBRUCH. Een Riviergezigt.

J. P. VAN WISSELINGH. Een boomrijk Landschap.

De geabonneerden, welke geene prijzen getrokken hebben, ontvangen eene **fraaije kapitale plaat,** als PREMIE.

HOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ.

De ondergeteekende brengt ter kennis van het publiek, dat ter gelegenheid der **festiviteiten** op *Zaturdag den 25sten Junij e. k.*, van 's Gravenhage een EXTRA TREIN zal vertrekken, en wel naar *Leyden*, *Haarlem*, *Amsterdam* en tusschen gelegen Halten des nachts te twaalf ure.

Naar *Delft*, *Schiedam* en *Rotterdam* te half één ure.

Amsterdam, 15 *Junij* 1853.

Op last van den Raad van Administratie.
De Controleur,
W. E. METHORST.

*** De ondergeteekenden nemen de vrijheid, daartoe van eene geëchte zijde opgewekt en aangemoedigd, zich tot hunne Landgenooten te wenden met het verzoek om

volledige inlichtingen te mogen ontvangen omtrent de *behoefte*, die in de verschillende Christelijke Kerkgemeenschappen hier te lande nog mogt bestaan aan Hollandsche BIJBELS en NIEUWE TESTAMENTEN. Zij hebben daarbij echter *volstrekt niet* de behoefte van bijzondere personen op het oog, als waarin door de Bijbelgenootschappen, 't zij door verkoop tot lagen prijs, 't zij door gratis-uitdeeling wordt voorzien, maar *uitsluitend die van korporatien, instellingen en vereenigingen, welke geene geldelijke middelen genoeg bezitten om zich een voldoend getal Bijbels aan te schaffen, en door den aard van hare inrigting ze niet kosteloos kunnen verkrijgen; en die daarbij tevens genoegzamen waarborg van duurzaamheid bezitten om te mogen verwachten dat de verstrekte Bijbels het eigendom dezer instellingen zullen kunnen blijven*; zoo als bij v^e. Gevangen-, Werk-, Armen-, Gast- en Godshuizen, en vooral Scholen van allerlei aard, de Zondagscholen daaronder begrepen.

De ondergeteekenden zouden hunne uitnoodiging niet in zulk een ruimen omvang tot hunne Landgenooten durven brengen, in dien hun niet het uitzigt geopend was om, voor een groot deel althans, in de behoefte van alle zoodanige instellingen, die aan de boven omschreven vereischten blijkbaar beantwoorden, kosteloos te kunnen voorzien, en indien zij tevens niet durfden vertrouwen, dat Christelijke bescheidenheid en naauwgezetheid de aanvragen zullen besturen en regelen, die zij, liefst met eenige uiteenzetting van omstandigheden, *uiterlijk vóór of op den* 1*sten Augustus aanstaande*, *franco te gemoet zien*, aan het adres van den mede-ondergeteekende, Mr. *G. H. de Marez Oijens*, op de Keizersgracht, over *Felix Meritis*, alhier.

P. J. TEDING van BERKHOUT.
Amsterdam, H. M. LABOUCHERE.
16 *Junij* 1853. G. H. de MAREZ OIJENS.
J. L. GREGORY PIERSON.

*** Ondertrouwd:
BLOKZIJL, C. PRINS Sz.,
15 Junij 1853. van *Wormerveer*, en
Eenige kennisgeving. S. J. LOOS.

*** Ondertrouwd:
TERWOLDE, J. E. LUBER,
15 Junij 1853. Med. Doct. van *Amsterdam*, en
Eenige kennisgeving. C. M. CORVER.

*** Ondertrouwd:
'sGRAVENHAGE, P. F. W. MOUTON
16 Junij 1853. en
Eenige kennisgeving. S. M. KOPPESCHAAR.

*** Getrouwd:
C. HARTOG,
KROMMENIE, Genees-, Heel- en Verloskundige
12 Junij 1853. te *Borencarspel*, en
G. ATEN.
Algemeene kennisgeving.

*** Getrouwd:
P. A. F. COETS de BOSSON,
Directeur van het Postkantoor *Zevenbergen*, en
M. J. S. de LINT.
BREDA, 15 Junij 1853.

*** Getrouwd te ZWOLLE, den 16den Junij 1853.
Mr. W. D. CONINCK LIEFSTING
en
C. W. ROIJER.

*** Getrouwd:
WAGENINGEN, W. J. de VOOGT
16 Junij 1853. en
A. J. CHRISTJANI.

*** Getrouwd:
DEVENTER, Mr. A. J. KRONENBERG
16 Junij 1853. en
W. E. HOUCK.

*** Getrouwd:
BERGEN OP ZOOM, J. H. SNIJDERS,
16 Junij 1853. van *Middelburg*, en
Eenige kennisgeving. A. S. van RIJSSEN.

*** Getrouwd:
OOSTHUIZEN, Hk. HONDIUS Jansz.,
16 Junij 1853. van *Zaandam*, en
G. van VUURE KAASKOOPER.

*** Getrouwd:
GRAVE, J. de BRUIN,
15 Junij 1853. te *Arnhem*, met
Eenige kennisgeving. C. G. POULUSSEN.

*** Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER, Vrouwe *L. SWEMER*, Echtgenoote van den Heer A. F. VALENTINI, Luitenant ter Zee der 1ste Klasse, thans in Oost-Indie.
VLISSINGEN, den 31sten Mei 1853.
NB. Deze ook ter rectificatie van de advertentie geplaatst in de Haarlemsche Courant van den 8sten Junij jl.

*** Voorspoedig bevallen eener DOCHTER, *M. L. VAN HEUTSZ—KOCKEN*, te NEUZEN, den 14den Junij 1853.

*** Heden beviel van eene DOCHTER *G. L. VERSTER*, Echtgenoot van Dr. K. H. B. HAZELHOFF ROELFZEMA. Eenige kennisgeving.
ZEVENAAR, den 16den Junij 1853.

*** Heden beviel zeer voorspoedig van eene DOCHTER, de Hoog-Wel-Geboren Vrouwe *M. J. W. GEVERS DEYNOOT*, geboren Gravin *VAN LIMBURG STIRUM*.
'sGRAVENHAGE, 16 Junij 1853.

*** Zeer voorspoedig bevallen van eene DOCHTER *C. J. MELCHERS*, geliefde Echtgenoot van
'sGRAVENHAGE, J. F. SOMMER.
16 Junij 1853.

*** Heden verloste voorspoedig van een' ZOON *CATHARINA JULIA ROETERS VAN LENNEP*, geliefde Echtgenoote van JERONIMO de VRIES Jzn.
AMSTERDAM, 16 Junij 1853.

*** Heden overleed, ten gevolge van hevige stuipen, onze lieve HENDRIK, in den ouderdom van bijna 2 jaren.
KOLFF van OOSTERWIJK,
G. H. KOLFF van OOSTERWIJK,
Baronnesse van ISSELMUIDEN.
STAD AAN 'T HARINGVLIET, 13 Junij 1853.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed mijn geliefde Kleinzoon, de Heer GERARDUS SMIT, in den ouderdom van ruim 32 jaren.
MEPPEL, H. DASSEN,
14 Junij 1853. Wed. *J. B. ten Wolde*.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed alhier, in den ouderdom van tien maanden, HENRIETTE PETRONELLA, eenigst Kind van M. A. MEELBOOM en
VINKEVEEN, D. MEELBOOM,
14 Junij 1853. CHEVALIER.

*** Op den 10den Junij 1853, overleed, tot mijne bittere droefheid, mijn geliefde Echtgenoot, de Wel-Edel-Gestrenge Wel-Edel-Achtbare Heer J. J. NOMAN, in leven gepensioneerd 1e Luitenant van het Oost-Indisch Leger; laatstelijk Burgemeester der Gemeenten Heukelum, Asperen en Spijk, in den ouderdom van 43 jaren.
HEUKELUM, Wed. J. J. NOMAN,
15 Junij 1853. J. C. E. ORT.

*** Heden overleed onze geliefde Vader, de Heer JAN KLEY, in den ouderdom van ruim negentig jaren.
ROTTERDAM, *in aller naam*,
16 Junij 1853. W. KLEY.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed, in den ouderdom van 29 jaren, mijne Echtgenoote, SARA CORNELIA KOLFF, uit een bijna driejarig Huwelijk mij twee Kinderen nalatende.
ROTTERDAM, C. A. LEDEBOER.
17 Junij 1853.

*** Al degenen welke iets te vorderen hebben van, of verschuldigd zijn aan den Boedel en Nalatenschap van wijle Vrouwe CATARINA OVERSTRATEN, Weduwe den Heer WILLEM FOLKERT FRIJLINCK, overleden te Vlijmen, gelieve daarvan opgave of betaling te doen aan den Notaris SCHADD, te Waalwijk, of den Notaris JISKOOT, te Veen, Executeuren Testamentair in bovengemelde Nalatenschap.

*** Al de genen die iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn, aan de Nalatenschap van GERRIT BOER, overleden te Ter-Aar, den 27sten April 1853, worden verzocht daarvan opgave of betaling te doen, ten Kantore van Jb. KEMPENAAR, Notaris, residerende te Woubrugge, vóór- of uiterlijk op den 15den Julij aanstaande.

*** C. de JONG, Onderwijzer te Voorschoten, vraagt tegen den 1sten Augustus 1853, op aannemelijke voorwaarden: Eenen ONDERMEESTER, van den derden Rang, en bevoegd tot het geven van onderwijs in de Fransche Taal. Brieven *franco* of in *persoon*.

*** Een Protest. KWEEKELING, oud 19 jaren, in staat de beginselen der Fransche, Engelsche en Hoogduitsche Talen enz. te onderwijzen, zoekt verplaatsing. Adres *franco*, get. X, aan den Heer J. C. VERKOUTEREN, te Bergen op Zoom.

*** Een ONDERWIJZER van den 2den Rang, geëxamineerd in de Fransche, Hoogduitsche en Engelsche Talen, zag zich gaarne met 1°. Aug. of later aan eene Inrigting van middelbaar Onderwijs geplaatst, waaraan geene Kostleerlingen verbonden zijn. Brieven *franco*, Letter K., aan den Boekhandelaar W. HESSEL, te Heerenveen.

*** Bij den Onderwijzer J. van ES, te Echteld, bij Tiel, is met primo Augustus 1853 gelegenheid tot het plaatsen van eenige KOSTLEERLINGEN. Voorwaarden enz. te bevragen bij gemelden Onderwijzer, met *franco* Brieven, onder Letter E.

*** IEMAND, van middelbaren leeftijd, Hervormde Godsdienst, ongehuwd, eene nette hand schrijvende en in *administratie* ervaren, zag zich gaarne ten spoedigste geplaatst op een *administratief kantoor* of aan eene *particuliere onderneming*. Bewijzen van bekwaamheid en zedelijk gedrag kunnen geproduceerd worden. Reflecterenden, gelieven zich met *franco* Brieven, onder Letter B., te adresseren aan den Heer J. J. van TOORENENBERGEN, Zaakwaarnemer te Elspeet, op de Veluwe.

***** Dames-Instituut, te *Wijk bij Duurstede*.**
Mejufvrouw S. J. C. GERTH van WIJK, heeft de eer aan Ouders en Voogden te berigten, dat zij hare OPVOEDINGS-INRIGTING alhier, sedert p°. Mei, aanvankelijk reeds met 3 Kostdiscipelen en een 20tal Externe-Leerlingen geopend heeft. Erkentelijk voor zoo vele aangename blijken van vertrouwen, acht zij zich genoopt tot de gemoedelijke betuiging, dat het steeds hare aangelegenste zorg zijn zal alles aantewenden wat tot wenschelijken waarborg eener echt godsdienstige, wetenschappelijke en huisselijke vorming harer dierbare Kweekelingen kan strekken.
Adressen ter aanbeveling van de meest geachte Familiën, zal zij, op verlangen, met hare matig gestelde Voorwaarden aan belanghebbenden gaarne uitreiken.

*** Een MEISJE uit den beschaafden stand en van de P. G., door omstandigheden genoodzaakt voor zich eene betrekking te moeten zoeken, zag zich gaarne geplaatst als Jufvrouw van Gezelschap of tot assistentie in eene fatsoenlijke Huishouding. Sedert ruim een jaar is zij reeds in eene betrekking werkzaam geweest en zal er vooreerst meer op eene fatsoenlijke behandeling dan op groot Salaris worden gelet. Voldoende getuigen zullen gaarne door de Dame, waar zij nu geplaatst is, worden gegeven. Adres met *franco* Brieven, onder Letter S., bij den Boekverkooper P. H. NOORDENDORP, te 's Gravenhage.

***** *ADVERTENTIE.***
OPENBARE AANBESTEDING.
Op Donderdag den 30sten Junij 1853, des middags ten *twaalf ure*, zal op het Stadhuis te *Amsterdam*, door Heeren Gecommitteerden tot de Directie over de Wegen en Vaarten, tusschen de zes Noord-Hollandsche Steden: *Amsterdam, Hoorn, Enkhuizen, Edam, Monnickendam en Purmerende*, in het openbaar bij inschrijving en vervolgens bij inzet en opbod worden **Aanbesteed:**

De LEVERANTIËN *en* ARBEIDSLOONEN, *benoodigd tot het onderhoud van de Wegen en Vaarten onder de Directie der gemelde Steden staande, benevens het ten uitvoer brengen der Timmer- en andere Werken, daarbij behoorende*,
en zulks voor den tijd van *drie Jaren*, ingaande met den dag der goedkeuring van de respective Bestedingen, en zullende eindigen met ultimo Junij 1856, in zes Percelen als:
1°. Voor het gedeelte van den Weg, begrepen tusschen het Dorp *Buiksloot* en de Stad *Purmerende*.
2°. Voor het gedeelte van den Weg, tusschen het zoogenaamde *Schouw* aan de *Broekermeerdijk* en de Stad *Edam*.
3°. Voor het gedeelte van den Weg, tusschen de Stad *Edam* en *Oosthuizen*.
4°. Voor het gedeelte van den Weg, tusschen de Stad *Purmerende* en *Oosthuizen*.
5°. Voor het gedeelte van den Weg, tusschen *Oosthuizen* en de Stad *Hoorn*.
6°. Voor het gedeelte van den Weg, tusschen de Steden *Enkhuizen* en *Hoorn*.
Alles breeder omschreven bij de Bestekken en Voorwaarden, waarop deze Percelen zullen worden aanbesteed, en welke ter inzage liggen op de Secretariën der voornoemde Steden; te Haarlem aan het Lokaal van het Gouvernement der Provincie Noord-Holland, en verder te Amsterdam, in *de Nieuwe Stads-Herberg* aan het IJ, en in het Koffijhuis *het Vosje*, op het Rokin; te Hoorn, in *den Doelen* en in *het Ongemaakte Schip*; te Enkhuizen, in *het Hof van Holland*; te Edam, in *het Heeren-Logement*; te Monnickendam, in *den Doelen*; te Purmerende, in *de Roskam*, en te Buiksloot, in *de Vergulde Wagen*.
Zullende nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den algemeenen Opzigter L. RIETSNIJDER, te Amsterdam, op de Waal bij de Oude Schans, Buurt N. 68, alsmede bij de Opzigters der Wegen in de respective steden; terwijl door eerstgenoemden nadere aanwijzing zal worden gedaan op de volgende dagen, als:
Op den 23sten Junij, van de Percelen N°. 1, 2 en 3, te beginnen van *Buiksloot*, des morgens ten 7½ ure.
Op den 24sten Junij, van de Percelen N°. 5 en 6, te beginnen van *Oosthuizen*, des voormiddags ten 10 ure, en
Op den 25sten Junij, van Perceel N°. 4, te beginnen van *Oosthuizen*, des morgens ten 10 ure.

*** Directeuren der Reederij *de Hoop*, te Vlaardingen, noodigen Deelhebbers in dezelve uit, tot bijwoning der JAARLIJKSCHE REKENING en VERANTWOORDING, welke door hen op Donderdag 23 Junij eerstkomende, des middags ten 12 ure, in de Zaal *de Harmonie*, te Vlaardingen zal worden gedaan.

*** De ondergeteekende verwittigt het geëerde publiek, dat de DILIGENCE van *Haarlem* naar *het Badhuis* te *Zandvoort* en terug, een aanvang zal nemen op Zondag 19 Junij e. k., en dagelijks zal vertrekken van het Station te *Haarlem*, des morgens na aankomst der eerste spoortrein, en van het *Badhuis* terug circa 12½ ure.
C. J. PETERS.

***** LOGEMENT, *DEN BURG*, TE ALKMAAR.**
De Ondergeteekende, Eigenaar van dit Logement, heeft de eer te berigten, dat gedurende het VIIIe Nederlandsch Landhuishoudkundig *Congres* ten zijnen Huize OPEN TAFEL zal worden gehouden, des middags ten 3 ure. Hij zal zich beijveren, door eene nette en prompte bediening, zich die gunst waardig te maken, waarin hij zich beleefdelijk aanbeveelt. J. van den BERG.
Alkmaar, Junij 1853.

*** Van Dingsdag 21 Junij tot Zaturdag daaraanvolgende, zal bij den ondergeteekende eene geschikte *Gelegenheid* zijn tot het gebruiken van **IJs**, **Limonade**, diverse soorten van klein **Gebak**, **Kalfsvleesch-Pasteitjes** en andere **Verversehingen**, en zal hij tevens ruim gesorteerd zijn in **Dragées**, **Sucreries**, **Chocoladewerk**, **enz.** Hij beveelt zich tot dat einde beleefdelijk aan. J. I. J. LUTTEROT.
Alkmaar, op het Verdronkenoord, bij de Kapelkerk.

*** PAPIER VAN ALBESPEYRES

onderhoud, zonder reuk of pijn te veroorzaken, de *Fontenellen*, zijnde gedurende meer dan 35 jaren door de Geneeskundige School te Parijs voorgeschreven; *Blaartrekkende Pleisters*, om zich binnen eenige uren een Fitsel te trekken; *Taf*, om de Fontenellen te ververschen; *Zuinigheids-Compressen*, die de voorkeur boven de *Linnen* verdienen; verbeterde *Arm-* en *Beenbanden*, van Gom-Elastiek en Plated.
Men adressere zich aan het Hoofd-Depôt van Holland, bij den Heer *F. E. van Santen Kolff*, of bij de volgende Heeren Depôthouders: *J. A. Peeters*, te Alkmaar; *C. B. Kok*, te Amersfoort, *F. Romeyn*, te Arnhem; *J. J. Verlinden*, te Bergen op Zoom; *van den Goorberg*, te Breda; *L. G. Smeenk*, te Deventer; *van Wageningen*, te Dordrecht; *P. J. B. Schultze*, te Gorcum; *J. Mouton en Zonen*, te 's Gravenhage; *P. H. N. van Wermeskerken*, te Groningen; *D. Klinkert*, te Haarlem; *J. Straatman*, te 's Hertogenbosch; *Schuijt Best* te Hoorn; *O. A. van Tricht*, te Leyden; *Blaecke de Ligny*, te Middelburg, *J. H. Coenen*, te Nijmegen; de Wed. *van Rijssel en Zoon*, te Tholen; *A. J. Faassen*, te Tiel; de Wed. *A. P. Milius*, te Utrecht; *J. H. Ochtmans Johsz.*, te Zierikzee; *D. J. Muntendam*, te Zutphen. Geld en Brieven *franco*.

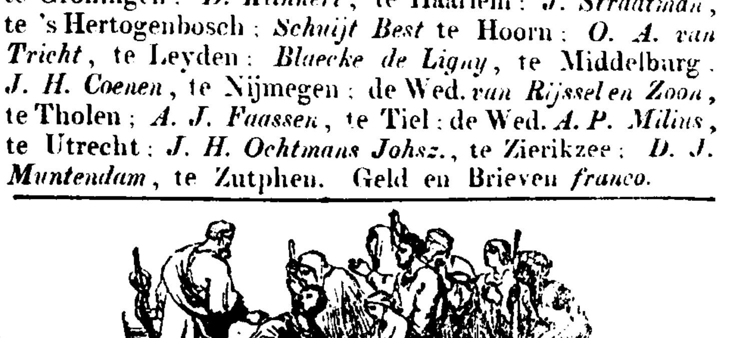

De PILLEN **van** ***HOLLOWAY*** zijn zeer aan te bevelen bij *ongesteldheid van de ingewanden, buikloop en ongestelde maag*. Lieden die daaraan onderhevig zijn kunnen geen beter geneesmiddel kiezen, dan deze onwaardeerbare *pillen*: wanneer men dezelve in matige hoeveelheden gebruikt, en daarbij goede dieet houd, zal men spoedig hersteld zijn. Hunne versterkende natuur verlevendigt de verteringskracht der maag. *Gal en ongesteldheid aan de lever* verdwijnen spoedig voor der dezelver geneeskracht, en zij kunnen dus niet genoeg worden aanbevolen, aan

diegenen welke langen tijd in Overzeesche heete landstreken verblijf hebben gehouden. Ook als huismiddel zijn zij zeer aan te bevelen.

Zijn op *franco* aanvragen, à contant, te bekomen bij *W. C. van Dort*, te 's Hage, bij *N. C. W. van Someren Brand*, te Dordrecht; bij *S. J. Veen*, te Purmerende, en bij *J. Straatman*, Hoofd-Depôthouder, te 's Hertogenbosch; alsmede te Londen, Strand 244, *Holloway's* Etablissement.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:
Doosjes Pillen à ƒ 0,90, ƒ 2,10, ƒ 3,30, ƒ 7,75, ƒ 15,50, ƒ 23,50,
Potjes Zalf à „ 0,90, „ 2,10, „ 3,30, „ 8,15, „ 15,90, „ 23,90.

*** Op *Zomerlust*, aan de Bildstraat, een half uur afstand van Utrecht, zijn 3 GEMEUBELEERDE KAMERS verkrijgbaar, met Kost en Bediening, voor de Zomermaanden, alsmede het gebruik van eenen grooten tot wandeling aangelegden Tuin. Adres bij den Eigenaar D. DOEDIJNS, *franco*.

*** Tegen primo November wordt in HUUR verlangd: een HUIS of een gedeelte van een HUIS, binnen Amsterdam, op eenen fatsoenlijken Stand, groot 5 à zes Kamers, en verder wat tot eene fatsoenlijke Woning behoort, Huurprijs ƒ 400. Adres, Brieven *franco*, Letter B, bij MANUEL & SCHLENKER, Papierhandelaars, Kalverstraat, D. N°. 32, te Amsterdam.

*** Men verlangt tegen 1 Augustus of later te HUUR, voor Jonge Lieden, P. G., eene BROODBAKKERIJ, welke een burgerlijk bestaan oplevert, om bij goedvinden tevens Koopconditiën te maken. Brieven *franco*, Letter M., bij H. COSTER EN ZOON, te Alkmaar.

*** TE KOOP: Eene melk gevende EZELIN, 16 Junij geworpen, te bevragen bij A. VAN ZANTEN, Oosteinde onder Hillegom. Brieven *franco*.

*** Bij de **Publieke Veiling** op den 15den Junij 1853, ten overstaan van JB. KEMPENAAR, Notaris residerende te Woubrugge, ten huize van den Heer *G. Otten*, Kastelein, aan 's Molenaarsbrug te Oudshoorn gehouden, zijn de Perceelen in bod gebragt als:

N°. 1.	Op	ƒ 23500.
	Verhoogd met	1500.
„ 2.	Op	8750.
„ 3.	Op	4100.
	Verhoogd met	350.
„ 4.	Op	4300.
	Verhoogd met	100.
	Te zamen . . .	ƒ 42600.

Waaronder de afslag is bepaald op Woensdag den 22sten Junij 1853, des morgens ten elf ure.

*** *Burgemeester en Wethouderen der Gemeente* ARNHEM, zullen op Woensdag den 22sten Junij 1853, des middags precies ten 12 ure, aan *het Gemeentehuis* aldaar, ten overstaan van den Notaris Mr. GERARD VAN ECK, te Arnhem, bij inzet en 8 dagen later op Woensdag den 29sten Junij bij toeslag, in het openbaar verkoopen:

Een Stuk GROND, gelegen te Arnhem, aan den Buiten-Singel, van de St. Eusebius naar de Velper-barrière, in het aangenaamste gedeelte der Gemeente, van waar men een riant uitzigt heeft op de Gracht, Binnen-Singel, enz., ter grootte van ongeveer 37 Roeden, 20 Ellen en wel in 3 Perceelen, onder verpligting op elk daarvan eene **Villa** te bouwen.

De voorwaarden van verkoop zullen drie dagen voor die van inzet ten Kantore van bovengenoemden Notaris ter lezing liggen, terwijl dagelijks aanwijzing kan verkregen worden bij den Gemeente-Architect.

*** P. L. POSTHUMUS, J. A. JOLLES JR., C. H. GIJSELMAN en F. TEN HAVE, Makelaars, zullen op Maandag den 18den Julij 1853, des avonds na vijf ure, in het voormalig *O. Z. Heeren-Logement*, te Amsterdam, ten overstaan van den Notaris H. J. TEENGS, verkoopen: N°. 1. Een kapitaal, hecht, sterk en weldoortimmerd KOOPMANSHUIS en ERVE, op het aanzienlijkste gedeelte van den Kloveniersburgwal, t. d. Slijkstraat en Oude Manhuispoort, B, 114. En N°. 2. De hechte, sterke, weldoortimmerde en doelmatig ingerigte SNUIFMOLEN, *DE AREND*, zijnde eene *achtkante Bovenkruijer*, met *vaste* GEREEDSCHAPPEN, WOONHUIS, ARBEIDERS-WONINGEN, LOODS, BOOMGAARD, MOESTUIN, HAKBOSCH en verdere AANHOORIGHEDEN, aan de Weesperzijde, Gem. Ouder-Amstel, C. 191, 192, 193 en 193a, groot 61 R., 90 El. Breeder bij Biljetten omschreven, en N°. 1, te zien op vertoon van een Toegang-Biljet, door een der gem. Makelaars onderteekend. De Bewijzen van Eigendom en de Veilconditien zullen vier dagen vóór en op den Verkoopdag ter lezing liggen, ten Kantore van den gem. Notaris, Singel bij het Spui.

*** **VOORLOOPIGE AANKONDIGING.**

Op nader te bepalen dagen, in de maand Augustus 1853, zal, namens de Erfgenamen van den Hoog-Wel-Geboren Heer B. F. W. Baron VAN WESTERHOLT, in leven Heer van *Hackfort* en *Ter Heyl* enz., publiek verkocht worden:

Het uitgestrekte LANDGOED *DE HAVEZATHE TER HEYL*, gelegen op een uur afstands van den Straatweg van Groningen naar Leeuwarden, drie uren van eerstgenoemde Stad, onder de Gemeente Rhoden, Prov. Drenthe en de Leek, Prov. Groningen, bestaande in een zeer goed onderhouden Heerenhuis, met 8 Beneden- en Bovenkamers, benevens eene Zaal, Provisiekamers, Badkamer, Keuken, Kelder, Stallen, Koetshuis en Schuur, Koetsiers- en Tuinmanswoning, ruime Bank in de Kerk, prachtige Tuin met Druivenkast en schoone Vruchtboomen, riante Vischrijke Waterpartijen, diverse BOERENPLAATSEN en DAGHUURDERS-WONINGEN, schoone BOSSCHEN met Eiken-, Beuken- en Dennen Lanen, BOUW- en WEIDELANDEN, VELD- en VEENGRONDEN, doorsneden met Vaarten en Kanalen, die in een onmiddelijk verband staan met het openbare Vaarwater naar Groningen, Leeuwarden, enz., onvervankelijk ruim zeventienhonderd Bunders groot, waar door of langs ligtelijk de gewenschte Spoorweg van Leeuwarden op Groningen, zal gelegd worden.

Wijders eene BOERENPLAATS, BOSSCHEN, BOUW, WEIDE en HOOILAND en VEEN, gelegen te Paaslo, Gemeente Oldemarkt.

Meerder inlichtingen en inzage van de Kaarten worden verschaft ten Kantore van den Notaris Mr. W. H. TAAY, te Arnhem.

! Aan de Huisvrouwen!

Wij verzoeken dus al degenen, die nog zouden wenschen van de gelegenheid tot voordeeligen inkoop van Linnengoederen te profiteren, ons Magazijn ten eerste met een bezoek te willen vereeren, terwijl wij van onzen kant de verzekering geven, dat zij gewis niet onvoldaan hetzelve zullen verlaten. Uithoofde der groote hoeveelheid der alhier reeds verkochte Goederen meenen wij ons, nopens de goedkoopheid, soliditeit en schoonheid onzer Goederen, met regt op de reputatie te steunen, welke ons zoo te dezer stede als elders in Holland, waar wij onze Goederen gedebiteerd hebben, ten deel viel: en loven wij bij dezen op nieuw eene Premie van **ƒ 1000** *uit voor dengene, die ons, in de door ons voor Linnen verkochtte stukken Linnen het minste inmengsel van Katoen zal kunnen aantoonen.*

Passarge, Hirschreld & Comp., HOF VAN HOLLAND, Warmoesstraat.

*** **VERKOOPING VAN EXTRA GOED RENTGEVENDE VASTE GOEDEREN ENZ.**

De Notaris H. PENNINK, te Hattem, is voornemens om op Donderdag den 23sten Junij 1853, des voormiddags ten elf ure, ten huize van *Hk. Wever*, in *den Engel*, te Hattem, te doen inzetten en op Donderdag den 7den Julij daaraanvolgende, terzelfder ure, ten huize van *K. B. Blom*, in *de Vos*, aldaar, finaal te verkoopen de navolgende 23 Perceelen VASTE GOEDEREN, onder Hattem en Oldebroek gelegen.

Onder Hattem.

1e Perc. Een stuk Tiendvrij BOUWLAND, *DE ROTKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 63, gedeeltelijk groot circa 1 Bunder, 64 Roeden.

2e Perc. Een stuk dito BOUWLAND, mede *DE ROTKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 62 en N°. 63 gedeeltelijk groot 2 Bunders, 32 Roeden.

3e Perc. Een stuk dito BOUWLAND, almede *DE ROTKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 63, gedeeltelijk groot 1 Bunder, 42 Roeden.

4e Perc. Een stuk Tiendpligtig BOUWLAND, met EIKEN AKKERMAALS-HEGGEN, *DE PANNEKOEKENKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 355, 356 en 357, groot 1 Bunder, 70 Roeden, 20 Ellen.

5e Perc. Een Akker Tiendpligtig BOUWLAND, *DE HOOGENKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 395, gedeeltelijk groot ongeveer 18 Roeden, 80 Ellen.

6e Perc. Een Akker dito BOUWLAND, *DE HOOGENKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 395, ged. groot ongeveer 18 Roeden, 90 Ellen.

7e Perc. Een Akker dito DITO, mede *DE HOOGENKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 395, ged. groot circa 18 Roeden, 90 Ellen.

8e Perc. Een Akker dito DITO, almede *DE HOOGENKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 395, ged. groot circa 18 Roeden, 90 Ellen.

9e Een Akker dito DITO, op den Hoogenkamp gelegen, Kad. Sectie D, N°. 409, groot 20 Roeden, 60 Ellen.

10e Perc. Een stuk Tiendpligtig BOUWLAND, met BOSCHGROND, *GELDERKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 537, 538, 539, 563 en 564, en N°. 560 en 567, gedeeltelijk groot circa 3 B., 6 R., 70 E.

11e Perc. Een stuk dito DITO, met BOSCHGROND, mede *GELDERKAMP* genaamd, Kad. Sectie D, N°. 560, gedeeltelijk 560*bis*, 561, 562, 565, 566 en 567, gedeeltelijk groot circa 3 B., 3 R., 40 E.

Onder Oldebroek.

12e Perc. Een stuk Tiendpligtig best KLEILAND, *DE HOGE WEERD* genaamd, Sectie A, N°. 196, groot 1 B., 9 R., 60 E.

13e Perc. Een stuk dito dito DITO, *DE HOGE WEERD* genaamd, Sectie A, N°. 197, groot 1 B., 11 R., 30 E.

14e Perc. Een stuk dito dito DITO, mede *DE HOGE WEERD* genaamd, Sectie A, N°. 198, groot 1 B., 26 R., 70 E.

15e Perc. Een stuk dito dito DITO, mede *DE HOGE WEERD* genaamd, Sectie A, N°. 199, groot 1 B., 22 R., 70 E.

16e Perc. Een Kamp best HOOI- of WEILAND, *DE ESSELINKS-KAMP* genaamd, Sectie A, N°. 367, groot 1 B., 58 R., 50 E.

17e Perc. Een dito DITO, genaamd *DE OOSTER*, Sectie A, N°. 379, groot 2 B., 51 R.

18e Perc. Een dito DITO, genaamd *DE VELDHOEVE*, Sectie B, N°. 242 en 243, groot 2 B., 52 R., 10 E.

19e Perc. Een EIKEN AKKERMAALS BOSCH, genaamd *HET WEERTJE*, Sectie D, N°. 124, groot 1 B., 36 R. 80 E.

20e Perc. Een Akker Tiendpligtig BOUWLAND, genaamd *DE SCHOPPERT*, Sectie D, N°. 374, groot 15 R.. 10 E.

21e Perc. Een Akker dito DITO, mede *DE SCHOPPERT* genaamd, Sectie D, N°. 381, groot 18 R., 20 E.

22e Perc. Een Kamp HOOI- of WEILAND, genaamd *DE HILST*, Sectie D, N°. 489, groot 57 R., 10 E.

23e Perc. Een Kamp dito DITO, mede *DE HILST* genaamd, Sectie D, N°. 489*bis* en 490, groot 1 B., 17 R., 40 E.

NB. Van de voormelde Perceelen worden almede in Massa geveild N°. 1, 2 en 3; N°. 5, 6, 7 en 8; N°. 10 en 11; N°. 12, 13, 14 en 15; N°. 20 en 21, en N°. 22 en 23.

De voorschrevene goederen behooren in eigendom aan de Erfgenamen van wijlen Mevrouw de Weduwe C. W. CREMER, geb. BRICHEAU, en kunnen in eigen gebruik, of in het genot der huur worden aanvaard op den dag der betaling, zijnde 1°. November dezes jaars.

De aanwijzing der voormelde Goederen geschiedt van nu af tot aan de 2de veiling, des Dingsdags, Donderdags en Zaturdags van iedere week, door JAN MULLER, Landbouwer te Hattem, terwijl inmiddels nadere inlichtingen zijn te bekomen bij voornoemden Notaris.

*** Mr. M. E. HOUCK, Notaris te Deventer, zal aldaar, ten Huize van den Kastelein *A. Duym*, op Zaturdag den 2den Julij 1853, precies om 10 ure, ter uiterlijke toewijzing veilen:

Het aanzienlijke BUITENGOED *SMITS RANDE*, met twee BOEREN-ERVEN, groot 86 Bunders, aan den Straatweg tusschen Deventer en Olst, onder Diepenveen gelegen, breeder omschreven bij den Catalogus bij voorn. Notaris te bekomen, bij inzate en verhooging gebragt op . . . . ƒ 57570.

Buiten de Boomen, die op den 27sten en 29sten Junij 1853, des morgens om 9 ure geveild zullen worden, doch door den Kooper der Gronden genaderd kunnen worden.

PRIMULAE VERIS.

EERSTE GEDICHTEN,
van E. LAURILLARD. ƒ -,90.
is heden in alle Boekwinkels verkrijgbaar.
P. ENGELS.

*** Bij H. C. SUSAN C. Hzoon, te 's Gravenhage ziet het licht à 25 Cents.

OPEN BRIEF

aan Mr. ISAAC DA COSTA,
over Ephese. 1 Vers. 1.

*** H. KOSTER, te Delft, geeft bij deze berigt aan allen, die hem Exemplaren besteldeu van het onlangs door hem uitgegeven Werkje:

LEES-STOF

voor de verstgevorderden LEERLINGEN eener Lagere School, in Proza en Poëzij, verzameld door
A. VAN BRINK en H. VAN DEN HEUVEL,
Hoofdonderwijzers te 's Gravenhage.

Dat de 1e Druk, voor 6 weken geleden uitgegeven, is uitgeput op eenige weinige Commissie Exempl. na, die hier en daar nog verspreid liggen, en dat de 2e Druk reeds ter perse is en spoedig gereed zal zijn, om nog vóór het einde der maand aan alle de nog onafgedaan liggende bestellingen voor Rekening te kunnen voldoen.

Heeren Onderwijzers, die het Werkje nog niet mogten kennen, gelieven het hunnen Boekverkooper ter bezigtiging aantevragen, en de Uitgever mag zich verzekerd houden, van nog meer en zelfs aanzienlijke uitbreiding van het debiet van dit voortreffelijke Leesboek voor de hoogste klassen der Lagere Scholen.

*** Door den Boekhandelaar J. H. SIDDRÉ, is algemeen verzonden:

PROSPECTUS
VAN EEN WERK GETITELD:

HET VADERLAND EN ORANJE,

OUD EN NIEUW

HULDE AAN Z. M. KONING WILLEM III.

Genoemd Werk zal in 6 Afleveringen, ieder van 4 vellen druks, compleet zijn.

De prijs voor de Inteekenaren zal slechts ƒ 3,50 zijn, terwijl later de prijs op ƒ 4,— zal worden gebragt.

Het heeft Z. M. onzen geëerbiedigden Koning behaagd, genoemd werk met Hoogstdeszelfs inteekening te vereeren.

Eene Naamlijst van Inteekenaren zal als supplement aan het werk worden toegevoegd.

*** G. B. v. GOOR, te *Gouda*, debiteert met veel succes:

P. VAN DER BURG, GRONDBEGINSELEN DER NATUURKUNDE, derde verbeterde en belangrijk vermeerderde druk. 1e Stukje, met 94 Houtsnée-Figuren ƒ -,82½, idem 2e Stukje met 132 Houtsnée-Figuren ƒ 1,20, terwijl het 3e Stukje nog ter perse is.

De goedkeurende stem van vele Docenten, die dit Werk bij hun Onderwijs hebben ingevoerd, en de *gunstige beoordeelingen van vele Tijdschriften* getuigen, dat de Schrijver indedaad een **Leer en Leesboek** heeft geleverd, dat de Natuurkunde in haren tegenwoordigen staat van vordering naar waarde voorstelt, het pad tot die wetenschap effent en veraangenaamt en zich onderscheidt door geleidelijke voordragt, populairen stijl en rijkdom van inhoud.

*** De Boekh. H. BOKMA, te Bolsward, heeft uitgegeven:

EBENEZER ERSKIENE. De verzekering des geloofs, zijnde de inhoud van verscheidene Predikatiën, over Hebr. X: 19—21. Vermeerderd met eene voorrede van den Wel-Eerw. Zeer-Gel. Heer J. W. BECKING, Predikant te Wons, in Vriesland. Vijfde Druk. Prijs 65 Cents.

WIE ZOU NIET BIDDEN? Eene ware gebeurtenis, uit het Engelsch vertaald, naar zesde uitgave. Prijs 10 Cents.

ZALIGHEID ALLEEN DOOR CHRISTUS, uit het Engelsch Vertaald. Prijs 10 Cents.

J. C. PHILPOT, Predik. te Londen. Leerrede over Psalm XLIII: 3. Uit het Engelsch vertaald. Prijs 12½ Cent.

J. W. FELIX, eenige Hoofdstukken van de Belijdenis der Hervormde Kerk. 7de Aflevering.

Bij alle soliede Boekhandelaren kan men op dit Werk nog inteekenen.

Prijs, in tien Afleveringen, bij inteek. ƒ 1,00.

*** Bij S. E. VAN NOOTEN, te Schoonhoven, en zijn Hoofd-Correspondent C. L. BRINKMAN, te Amsterdam, zijn nog Exempl. te bekomen van de

HANDLEIDING
TOT DE
KENNIS EN DE BEHANDELING
DER

CACTUS-SOORTEN.

Na eene veeljarige ondervinding ingerigt
VOOR
LIEFHEBBERS.
PRIJS 75 CENTS.

Te Haarlem bij JOH. ENSCHEDE EN ZONEN.

Iets over de handelwijze van het ministerie Thorbecke, bij de herstelling der R. Kath. hierarchie door Paus Pius IX en de verdediging van die herstelling door den Minister van Eeredienst, Zijne Excellentie Strens, Minister van Justitie.

Het laudatur ab his, culpatur ab illis, door dezen vergood, door genen versmaad, mag wel van het gewezene ministerie Thorbecke gezegd worden. Wat men al niet bijgebragt heeft, om het te verdedigen! hoe men deszelfs aftreding eene nationale ramp genoemd heeft voor de vrijheid! Maar was dat ministerie wel zoo geheel onschuldig? Immers indien dat ministerie een homogeen ministerie geweest is, en men daarom aan het geheele ministerie wijten moet, wat men bepaald tegen een der Ministers mogt hebben, dan moet er van gezegd worden, dat het de belangen van allen niet alleen niet behartigd, maar wel aan sommigen het hoogste onregt en nadeel in hunne teederste bezitting heeft toegebragt, toen het zoo vrijgevig aan Rome toestond de zaken der Roomsch-katholijke kerk in deze landen naar welgevallen te regelen, en wel bepaaldelijk ten opzigte van het episcopaat of de instelling van bisschoppen, zie brev. van Zijne Excell. van Sonsbeek, Minister voor de zaken der R. Kath. eeredienst, aan onzen gezant te Rome, 29 Maart 1852 in de Staatscour. van 27 April 1853.

Mogt het ministerie deze vrijheid geven? Zonder aan de heiligste belangen, het overoude regt der Klerezy en aan de Grondwet van het Koningrijk der Nederlanden te kort te doen, mogt het ministerie Thorbecke niet aldus handelen. Wij willen hier den strijd niet ophalen in vroegere dagen door Rome tegen de Oud-bisschoppelijke Klerezy gevoerd, niet spreken van de standvastige en krachtige verdediging en steun welke de Klerezy altoos bij elke regering dezer landen ondervond, maar ons bepalen tot wat met de Klerezy is voorgevallen onder het Koningschap en bijgevolg onder de Grondwet des Koningrijks, welke haar bestaan erkend, hare regten gewaarborgd en bij voorkomende gelegenheid haar gesteund en verdedigd heeft.

Wij mogten verwachten, dat aan het ministerie Thorbecke de handelingen niet onbekend waren van het ministerie, dat in 1847 de leiding der zaken in handen had, evenmin als de discussiën, die in dat jaar in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, aangaande de Oud-bisschoppelijke Klerezy gevoerd zijn, zie Staatscour. N°. 209, bijvoegsel 17 en 18, 1847. In die dagen gold het de officiële erkenning van den Hoog Eerw. Heer H. J. van Buul, als bisschop van Haarlem, welke erkenning door de regering ten onregte geweigerd werd. Ten onregte: immers de Grondwet voor het Koningrijk der Nederlanden in 1815 vastgesteld, verzekerde instandhouding der godsdienstige regten en bezittingen van ieder bestaand kerkgenootschap, beloofde gelijkheid van ondersteuning enz. Welke veranderingen in latere jaren in de Grondwet des Rijks mogen gebragt zijn, dat artikel is niet veranderd geworden, zoodat de Grondwet, gelijk zij nu van kracht is, diezelfde instandhouding en bescherming verzekert; en een Minister, die zijn eed van getrouwe uitvoering van de Grondwet gezworen heeft, is misdadig, wanneer hij een der bestaande godsdienstige kerkgenootschappen niet tegen den overmoed of de vervolging van anderen bijstaat en verdedigt, of dulden zou dat deszelfs regten of bestaan bedreigd werden.

Voor dat eenige Grondwet voor het Koningrijk der Nederlanden in het leven geroepen werd, bestond de Oud-bisschoppelijke Klerezy, wier bisschoppen de titels voerden van aartsbisschop van Utrecht, bisschop van Haarlem en bisschop van Deventer, welke bisschoppen door vroegere regeringen in deze landen niet alleen getolereerd, maar openlijk officieel erkend zijn geworden, gelijk zij met de meest authentieke bescheiden bewijzen kan. De Grondwet van 1815 heeft de Klerezy georganiseerd gevonden, als een godsdienstig kerkgenootschap met bisschoppen aan haar hoofd, welke regt hadden hunne titels te dragen; zij vond geene andere bisschoppen in deze landen; zij heeft de titels van aartsbisschop van Utrecht, bisschop van Haarlem en bisschop van Deventer aan geen ander kerkgenootschap kunnen toekennen. De Grondwet van 1815 heeft de Oud-bisschoppelijke Klerezy niet vernietigd of hare regten verkort, zij heeft *als bestaand kerkgenootschap* haar vindende, gelijk zij was, haar met hare bisschoppen erkend en bevestigd voor altoos. De Vorst die aan de Grondwet van 1815 heeft trouw gezworen, heeft daardoor den heiligen pligt op zich genomen om de regten der Klerezy te handhaven, en kan zonder kwetsing van zijnen gezworen eed niet toelaten, dat eenige magt, van waar zij zich mogte opdoen, de hand slaat aan de regten der Klerezy haar door de Grondwet gewaarborgd.

Door de regering van Z. M. Willem I, Koning der Nederlanden, werd van de bisschoppen der Klerezy gevorderd, dat zij een eed van getrouwheid zouden zweren, in handen des Konings, en daartoe zijn zij in particuliere audientie bij Zijne Majesteit ontvangen. Zij hebben trouw gezworen aan land en Vorst, en hebben dit gedaan als bisschoppen der Klerezy, in hunne waardigheid van Aartsbisschop *van* Utrecht, bisschop *van* Haarlem en bisschop *van* Deventer. Zij konden, zonder hunne waardigheid te verzaken, op geene andere wijze zweren; immers hadden zij het gedaan als Aartsbisschop *te* Utrecht, bisschop *te* Haarlem of *te* Deventer, dan zouden zij reeds daardoor opgehouden hebben bisschoppen der oude Klerezy te zijn, en voor haar gelijk staan met bisschoppen in partibus infidelium, die geen geestelijk regtsgebied hadden, en daarom ook niet konden zweren, dat zij voor zich en hunne onderhoorigen, getrouw zouden zijn aan wet en land en Vorst. En al zouden nu ook alle andere gronden ontbreken om haar goed regt te bewijzen, het afvorderen en zweren van dien eed van trouw is de openlijke authentieke erkenning van haar regt tot het voeren dier bisschoppelijke titels.

Later, toen de ongelukkige gedachte opkwam, om met het hof van Rome een concordaat te willen sluiten, in het jaar 1827, heeft de regering zwarigheid gevonden in de bisschoppelijke titels, en begon zij ze te veranderen en te noemen bisschop niet *van* maar *te* Utrecht, *te* Haarlem en *te* Deventer. Men meende daardoor aan de vorderingen van Rome te gemoet te komen, en het bezwaar tegen het sluiten eens concordaats weg te nemen.

Om Rome te believen, dat meer dan 150 jaren lang de Oud-bisschoppelijke Klerezy onderdrukt en vervolgd had, werd de Klerezy onregtvaardig bejegend, men zocht met haar op onderscheidene wijzen te transigeren, opdat zij van het voeren harer bisschopstitels zoude afzien, hetgeen ten slotte zóó verre gekomen is, dat men openlijk weigerde hare bisschoppen in hunne waardigheid te erkennen. Doch de Klerezy heeft geen afstand van haar regt willen doen — zij heeft niet opgehouden met protesteren tegen het onregt haar aangedaan. Hiervan moge hare houding getuigen, in het jaar 1847, toen zij met zóóveel kracht op de erkenning harer bisschoppen in hunne oude waardigheid en titels aandrong, dat velen der leden in de Tweede Kamer der Staten-generaal als hunne overtuiging uitspraken, dat de niet-erkenning van den HoogEerw. Heer H. J. van Buul als bisschop *van* Haarlem, was een onregt der Klerezy aangedaan. De edelmogende heeren van Golstein, van Leeuwen en vele anderen, wien wij ook nu nog onze hulde brengen, stonden toen het regt der Klerezy met kracht voor: ook zijne Excell. de tegenwoordige Minister van Hall, destijds Minister van Justitie, stelde ijverig belang in hare zaak, immers indien Zijne Excell. zich hare woorden gelieve te herinneren, toen aan hem Minister van Justitie even als aan den Minister van Binnenlandsche zaken en Finantiën door de H. H. bisschoppen eene memorie overhandigd werd, ter verdediging van hun goed regt, tegen den Minister van R. Kath. eeredienst Zijne Excell. den Minister Van Son, om hem te dringen tot regtdoening aan de Klerezy. Op de uitdrukkelijke vragen der bovengenoemde leden der edelmogende Staten-generaal gedaan — Staatscour. no. 209, 4 Sept. 1847 — heeft de Minister voor de zaken van R. K. eeredienst Van Son verklaard, dat aan de wenschen der Klerezy genoegzaam voldaan was. Die verklaring des Ministers lokte de goedkeuring der Staten-generaal uit en zij stemden, onder voorbehoud van op deze zaken terug te komen, het budget voor R. Kath. eerdienst, artikel de bisschoppelijke Klerezy, goed. De Kamer heeft niet verder gesproken; zoude zij door de betuiging des Ministers in slaap zijn gewiegd? Maar wie zou ook een Minister niet gelooven, bij zoodanige betuiging in den boezem der Staten-generaal afgelegd! Wie zou het niet gelooven, althans als men een gerucht voor waar mag houden, waarbij men alle hulde aan de regtvaardigheid aan Zijne Maj. Koning Willem II moet brengen; dat gerucht verhaalt, dat Zijne Majesteit den Minister Van Son, toen deze in den ochtend den geest der Staten-generaal ten opzigte van de Klerezy kennen deed, gedrongen moet hebben aan de billijke wenschen der Klerezy gevolg te geven, of, als Minister af te treden. Eere zij den Vorst! Maar toch de verklaring des Ministers aan de Staten-generaal gedaan, was een *staatkundige logen!!* De Klerezy heeft ondervonden, dat het woord des Ministers Van Son voor haar weinig beteekende. Niet één officieel stuk, van het Ministerie van eeredienst uitgegaan, gaf aan de bisschoppen der Klerezy hunne titels terug. En toen zij zich later beklaagden, en hooger beroep en regtzoeking lieten doorschemeren, werden zij gebonden door het woord des Ministers, die hun verzekerde, dat de herstelling der titels slechts eene bloote formaliteit was; dat hij op dit oogenblik aan de bisschoppen de titels nog niet kon verleenen om de verhouding met de algemeene Rekenkamer, waarbij die verandering in de titulatuur niet bekend zijnde, zij zwarigheid zoude maken, om de geldelijke aangelegenheden voor de bisschoppen der Klerezy uitgetrokken, te verevenen: dat zij zich uit dien hoofde, *voor dat oogenblik*, te vrede zouden stellen met zijne verklaring, en dat hij Minister bereid was, om, bij de eerste gelegenheid, eene wet voor te dragen, waardoor de Rekenkamer kon worden in staat gesteld de gelden voor de bisschoppen der Klerezy uitgetrokken, te boeken, verevenen enz. Deze belofte is niet vervuld geworden. Wel heeft de Minister verklaard, dat de Regering hen in hunne waardigheid erkende, en dat zij, als zoodanig, met haar konden corresponderen — doch alles blijkt bedrog te zijn, want hoe dikwijls ook de bisschop van Haarlem eenige officiëele akte aan den Minister van eeredienst zende, onderteekend als bisschop *van* Haarlem, zoo worden deze stukken wel als officiëele aangenomen en erkend, maar — o spot! — beantwoord aan den Hoog Eerw. Heer *Kerkvoogd der oud-bisschoppelijke Klerezy te Haarlem!!* Is dit opregt?

Wat heeft echter het Ministerie Thorbecke gedaan om het regt der Klerezy op hare titels van aartsbisschop van Utrecht, bisschop van Haarlem en van Deventer te handhaven? Het heeft aan de ongeregtigheid van vroegere Ministeriën de kroon opgezet, door, terwijl het aan Rome vrijheid gaf om de aangelegenheden der Roomsch-katholijke kerk in dit land te regelen, van het bestaan der Klerezy, of van het aanwezen van hare bisschoppen, volstrekt niet te spreken, en haar dus zedelijk dood te verklaren. In de openbaar gemaakte briefwisseling, van de Nederlandsche Ministers van Roomsch-katholijke eeredienst en buitenlandsche zaken Van Sonsbeek en Van Zuijlen van Nijevelt, met onzen gezant te Rome en den pausselijken internuntius Monseign. Belgrado, over de benoeming en instelling van bisschoppen, wordt van de Klerezy of van hare bisschoppen volstrekt niet gesproken. Het is zeer beleefd van een Nederlandschen Minister aan wien de heiligste en teederste belangen van een kerkgenootschap zijn aanbetrouwd! Zoo maar op eens een geheel kerkgenootschap als dood te beschouwen en niet eens een *Requiescat* er aan te wijden. Zij, de Ministers, die in handen des Konings gezworen hebben eene getrouwe nakoming van de Grondwet te zullen betrachten, en althans de Minister van Roomsch-katholijke eeredienst, kenden zij het bestaan van de bisschoppen der Klerezy niet? Zijne Excellentie zal dit wel niet durven beweren, daar hij soms dagelijks met de bisschoppen briefwisseling moest voeren.

Volgens eed op de Grondwet gezworen moeten de Ministers het rustig bezit der titels aan de bisschoppen der Klerezy verzekeren en handhaven, en bijgevolg beletten, dat een ander zich die titels aanmatige; en wat doet het ministerie? Het geeft aan Rome vrijheid van handelen, aan Rome, dat de Klerezy en hare bisschoppen haat en verfoeit, ze Jansenisten noemt en als monsters en pest uitkrijt! Dank u, ministers van Nederland, voor dat compliment! Gij hebt het geduld, dat die onchristelijke namen, door Rome's haat tegen de Klerezy uitgebraakt, zijn openbaar geworden in Nederland: Gij hebt kracht aan 's Pausen woorden gegeven, gij toegestemd in die scheldnamen, want gij durft u als verdedigers van 's Pausen handelwijze opwerpen, (zie Amst. Cour. N°. 89, 1853), immers gij zegt van 's Pausen handelwijze:

„Het geldt hier een maatregel van ZUIVER GODSDIENSTI„GEN AARD; dat de nieuwe regeling der R. Kath. kerk „onmogelijk eenig nadeel of hinder aan andere kerkgenoot„schappen kan toebrengen" — *wel neen! u te laten schel„den voor pest en monster, het doet niets ter zake* en *kan dus „geen hinder doen* —; „dat die regeling ook tot geene gevol„gen in het burgerlijk leven kan leiden": — *Wat dunkt „Uwe Excell! Men schuwt wel typhus- en cholera-lijders; „geene pest-zieken? Dieven en eerroovers sluit men op, op„dat zij de maatschappij niet bederven, en monsters dan? „'t is toch jammer dat die pesten en monsters, die Janse„nisten, bisschoppen, priesters en leeken, in Nederland nog „altoos zooveel steun en hoogachting vinden* — „en dat overi„gens door de Regering naauwlettend zal worden toegezien, „dat ieder kerkgenootschap zich houde binnen de palen van „gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat;" — *Maar „heeft de Staat dan ook eene wet om de Klerezy pest en „monster te noemen, of haar te berooven van haar regtma„tig eigendom?* — „Wat dit laatste betreft geef ik bij deze „de plegtige verzekering, dat ik, als Minister van justitie." — *„'s Konings wijsheid beware ons voor een Minister van justitie „die toelaat, en het verdedigen durft, dat aan een kerkge„nootschap zijne titels ontroofd worden en, met zijne titels, „zijn naam en leven* — „met de meeste zorg daartoe zal „bijdragen."

„Moge deze mededeeling strekken tot bevordering van „eensgezindheid en opregte verdraagzaamheid." — *Ei! als men eerst beroofd en dood verklaard wordt* — „onder alle „geloofsbelijdenissen van ons rijk."

De Minister moge zich verontschuldigen, dat hij door Rome misleid of voorkomen is geworden, maar kan hij zich verdedigen, dat hij de Klerezy heeft voorgestaan, toen de allocutie en breve van paus Pius IX hier bekend werden? Heeft de Minister van justitie, Zijne Excellentie Strens, aan wien tevens het ministerie voor de zaken der Roomsch-katholijke eeredienst was opgedragen, zich gehaast om die stukken als eerroovend te schandvlekken? heeft de minister zich gehaast den lande te verkondigen, dat de paus zich de titels van aartsbisschop van Utrecht en bisschop van Haarlem ten onregte toeëigende, om die te geven aan wien hij wilde? Integendeel, de Minister heeft de verdediger van Rome's handelwijze willen zijn. Nederlanders, die meer dan 150 jaren, die titels gevoerd hebben, worden beroofd! wat zeg ik! Neen — van de Klerezy spreekt hij niet eens, hij offert ze op aan Rome! Ach! Minister, wat heeft de Klerezy u toch gedaan, wier heiligste belangen u aanbetrouwd waren, om zoo diepe versmading te ondervinden, dat gij ze niet een enkel woord waardig keurt! Wil Rome haar niet erkennen, bant en vervloekt het hare bisschoppen, noemt zij haar monster en pest, — gij moest haar erkennen en weten wie zij zijn, en dat haar niets meer ter harte gaat dan het officiëel karakter harer bisschoppen! En al waart gij van haar *kerkelijk regt* tot het bezit van de titels niet overtuigd, U moet het genoeg zijn, dat de Grondwet ook aan haar bescherming heeft toegezegd, dat de hooge Regering dezer landen, zoowel der Republiek als van het Koningschap, haar bestaan heeft erkend, tegen datzelfde Rome heeft gehandhaafd en verdedigd, waaraan het door U wordt prijs gegeven.

De Minister durft beweren, dat het aanstellen van een aartsbisschop van Utrecht en een bisschop van Haarlem, door Paus Pius IX, geen nadeel of hinder zal toebrengen aan eenig kerkelijk genootschap, dat die regeling tot geen gevolg kan leiden in het burgerlijk leven. Maar is Zijne Excell. de Minister profeet geworden, of verstaat hij de pauselijke allocutie en breve niet? Vooreerst wil ik vragen aan den Minister van Justitie of er ook eene wet bestaat tegen eer- en titelroof, en of Zijne Excell. meent, dat de oud-bisschoppelijke Klerezy het zoo zoetsappig zal aanzien, dat anderen zich in hare plaats en bezitting dringen? — Wij gelooven dit niet. — Zal dan hier, des noods, proces moeten worden gevoerd, en door de bisschoppen der Klerezy aanklagte worden ingediend tegen de HoogEerw. heeren J. van Zwijsen en F. J. van Vree, wanneer zij openlijk de titels van aartsbisschop van Utrecht en bisschop van Haarlem dragen? Zal dit niet hinder of nadeel doen? grijpt dit niet in ook in het burgerlijk leven? Maar laat ons den Minister toegeven, dat in dit jaar of het volgend zoo iets niet gebeure — en zoo lang de Regering de nieuw benoemde bisschoppen niet erkent, zal het misschien nooit gebeuren —; maar straks, maar later, als de Regering de nieuw benoemde bisschoppen des pausen mogt erkennen, zoo als het ministerie Thorbecke der Regering durfde aanraden; wanneer zij ze erkent in hunne waardigheid, zoo als de pausselijke allocutie en breve hun die opdraagt — wat zal, wat moet dan gebeuren? Verbeeldt u, het ministerie Thorbecke weigert de erkenning der bisschoppelijke titels van de Klerezy, maar het geeft ze aan de nieuwbenoemden volgens pausselijke instelling, dan erkent het hunne wettigheid, hun regtsgebied zoo als door den paus omschreven is en bepaald. De bisschoppen der Klerezy bestaan voor het ministerie Thorbecke dan niet meer — zij hebben geen gezag of regtsgebied, dat is aan de anderen gegeven; maar nu sterve een pastoor der Klerezy of wel de administratie van eenig kerkelijk goed, haar behoorende, valle open. Wat zal dan gebeuren? Dan *zal* en *moet* de door den paus benoemde aartsbisschop van Utrecht of bisschop van Haarlem zich haasten, dien post te vervullen, dat kerkelijk goed magtig te worden, dat is hij aan zijne bediening als bisschop in zijne diocese verpligt: dat is hem door den paus bevolen, en dien gehoorzaamt hij. De Paus toch heeft de grenzen, en *alle* gemeenten binnen die grenzen, tot regtsgebied der nieuwe bisschoppen aangewezen, maar geene melding of onderscheid gemaakt van gemeenten of goederen aan de Klerezy behoorende, noch die van het regtsgebied zijner bisschoppen uitgezonderd. Wat *moet* dus de bisschop doen door Rome gesteld? Hij *moet* trachten, het koste wat het wille, die gemeente te vervullen, en dat goed, dat open viel, onder een administrateur brengen, zoo niet hij, de bisschop zelf, dat goed onder zijne administratie wil houden; dit staat hem vrij volgens pausselijke instelling, volgens het gemeene regt, gelijk de paus in zijne allocutie en breve zich uitdrukt. Volgens het gemeene of gewone regt is aan den bisschop, althans wanneer geene kapittels met het beheer der goederen belast zijn, de zorg en bestiering der kerkelijke goederen opgedragen. Komt er dus eene gemeente of eenig kerkelijk goed der Klerezy open te staan, en de nieuw benoemde bisschop vindt goed, tegen den wil der Klerezy, aan die gemeente een pastoor, of aan dat goed een administrateur te geven, wat moet de bisschoppelijke Klerezy dan doen, hoe zal zij haar regt, hare goederen bewaren kunnen en verdedigen? Kan de Regering haar dan hulp verleenen tegen overweldiging, als die Regering de nieuw benoemde bisschoppen officieel in hun karakter en waardigheid, hun door Paus Pius IX gegeven, erkend heeft, of als zij weigerachtig blijft de bisschoppen der Klerezy te erkennen? Naar onze meening kan zij dit niet meer. Kan de directie van het grootboek der nationale Nederlandsche schuld, of waar de fondsen der bisschoppelijke Klerezy of harer gemeenten ingeschreven zijn, die fondsen voor de Klerezy behouden? Neen, want zoodra de bisschoppen, door Pius IX ingesteld, door de Regering officiëel erkend worden en zij zich bij gevolg als aartsbisschop van Utrecht en bisschop van Haarlem noemen mogen en handelen, en door de erkenning der Regering bewijzen, dat zij dit zijn, och, dan hebben zij gewonnen spel en doen zich als regthebbenden van die fondsen verklaren. Arme Klerezy, wanneer gij onder een ministerie moet zuchten, dat aan Rome, dat u altoos vijandig was, u prijs geeft, en dan in den boezem der Staten-Generaal en het aanschijn des ganschen volks wel durft verklaren, dat uit de handelwijze des pausen, uit de nieuwe instelling van bisschoppen niet eenig kerkelijk genootschap hinder of nadeel lijden kan. Maar de Minister van Justitie zal waken voor u, Zijne Exc. Strens. Als Minister van Eeredienst geeft hij u prijs aan Rome, maar als Minister van Justitie zal hij, met den eed aan de Grondwet op de lippen, en de hand aan het zwaard der Regtvaardigheid, u tegen Rome verdedigen!

Doch er is meer. Door aan Rome vrije handeling toe te staan heeft het ministerie Thorbecke van een prerogatief der Regering laten verloren gaan. Er is den Koning en der Regering des lands aan gelegen, te weten aan wien de hoogste magt in de katholieke kerk zal worden toevertrouwd, en vrijheid te hebben om den persoon goed te keuren of te weigeren. De Regering heeft regt te weten wie bisschop zijn zal. De waardigheid en de magt eens bisschops is van zóóveel invloed op zijne onderhoorigen, die tevens burgers des lands zijn, dat de Regering wel toe mag zien aan wien die waardigheid wordt opgedragen. Elke Regering was altoos voor dat regt bezorgd. En te regt. Indien hij, die tot de bisschoppelijke magt en waardigheid verheven en met het regtsgebied bekleed wordt, soms een woel- en muitziek mensch ware, indien hij bijoogmerken koesterde, hoe zal de Regering des lands rust en vrede bewaren en aller belangen handhaven kunnen, zoo zij niet in staat is eenen persoon, dien zij moet vreezen, van zoo hooge waardigheid te weeren? En of de regering er voor bedacht moge zijn! Adres aan den opstand van België, was het niet de bisschop van Luik de HoogEerw. heer van Bommel, die der Regering af- en den muitelingen bijviel? Neen! de Regering moet kunnen kennis dragen van den persoon, aan wien, in haar land, de bisschoppelijke waardigheid en regtsgebied zal opgedragen worden. Maar wat heeft het ministerie Thorbecke gedaan om dat regt der Regering te behouden? Niets! het heeft zich te vrede gesteld, met de aanstelling des pausen, zoo als die door den gezant uit Rome werd medegedeeld, en — het verdedigde 's pausen handelwijze — omdat volgens het ministerie, die handelwijze tot geen gevolg in het burgerlijk leven kon leiden.

Vestigen wij nog even onzen blik op de verdediging van 's pausen handelwijze, door den Minister bij de Staten-Generaal voorgedragen. Zijn de woorden, door Z. Exc. Strens als Minister van Justitie en R. Kath. Eeredienst in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 13 April uitgesproken — Amst. Cour. nº. 89, 1853 — moedwillige logen, gebezigd om de vergadering te misleiden, of zijn zij vruchten van onbekendheid met het Roomsch-katholiek kerkregt of de gebruiken van Rome? Het eerste te durven denken zou dwaasheid zijn, van onkunde derhalve! „Deze „regeling, de aanstelling van bisschoppen door den paus, „deze regeling," zegt de Minister, „heeft ten gevolge, dat „de R. Kath. Kerk in ons rijk niet meer zal bestuurd worden „door den internuntius van den paus als vice-superior van „de Hollandsche missie, maar door Nederlandsche kerkvoog„den, een zelfstandig bestuur uitmakende." Wij vragen den Minister: Van waar heeft Uwe Exc. de verzekering, dat de Roomsch-kath. kerk in Nederland, door Nederlandsche bisschoppen zal worden bestuurd; en 2º. Wie verzekert Uwe Excel. dat zij een zelfstandig kerkbestuur uitmaken? Een en ander is onwaarheid, en wel

1º. Heeft Uwe Excell. de pausselijke beloften in handen, dat voortaan nooit anderen dan Nederlanders tot die waardigheid zullen worden bevorderd? vertoon ze dan tot geruststelling van Nederland! Maar zullen zij wel Nederlanders zijn? Wie zal in het vervolg de bisschoppen benoemen of aanstellen? Immers de paus, en dien zult gij toch wel de wet niet meer kunnen voorschrijven, en verbieden geen anderen bisschop voor Utrecht of Haarlem te benoemen dan een Nederlander. Staat het den pausen niet vrij, en volgens hunne aanmatiging is dit reeds voor hen regt geworden, eenen bisschop aan te stellen, te ontslaan of te verplaatsen van den eenen zetel naar den anderen? Dunkt het den paus goed een vreemdeling als bisschop naar Nederland te zenden, wel nu, die bisschop zal aankomen en gaan naar 's pausen goedvinden: hij die pauselijke onfeilbaarheid en blinde gehoorzaamheid aan 's pausen wil huldigt moet dit wel. Maar wat zijn nederlandsche kerkvoogden? Dat zijn zij die door eed van trouw aan land en Koning, aan den nederlandschen grond als gebonden zijn, en die, eenmaal met de bisschoppelijke waardigheid bekleed, voor altoos aan een Nederlandsch bisdom verbonden, onafhankelijk zijn van het hof van Rome, behoudens toeverzigt op leer en tucht, bisschoppen, wier geheele leven aan het geestelijk en tijdelijk welvaren hunner diocese kan toegewijd worden. Zoo zijn de bisschoppen niet door paus Pius IX voor deze landen aangesteld. Zij zijn en blijven afhankelijk van 's pausen wil en welbehagen. Der pausen magt is grootendeels gelegen in de afzetbaarheid der bisschoppen, en nooit zal hij dat regt zich laten ontnemen, ook door den Minister van justitie van Nederland niet. En wil Uwe Excell. bewijs, dat dit het geval is met de bisschoppen voor Nederland benoemd? Overlees dan nog de pausselijke breve. In dezelve is uitdrukkelijk bepaald, „dat die kerkvoogden steeds zullen blijven voortgaan de opgaven nopens den staat hunner zetels en schapen aan onze congregatie de propaganda fide . . . . . . in te zenden, en ons door tusschenkomst dierzelfde congregatie berigt doen toekomen omtrent alles, wat zij krachtens hun ambt en tot het geestelijk welzijn der geloovigen, begrijpen zullen gehouden te zijn, te melden en op te geven." b. g. Zij zijn en blijven dienaars van Rome gesteld om hare bevelen te volvoeren. — zendelingen, doch heden bisschoppen voor Nederland, zoolang de paus zulks goedkeurt. Daarbij de paus heeft zekerlijk de benoeming van bisschoppen aan zich gehouden, al mogt hij nu al altoos Nederlanders willen verkiezen, zal hij niet zorgen, dat de personen, die hij verkiest, ten eenenmale aan het hof van Rome onderdanig zijn, of gelijk Monsign. Belgrado in zijn herderlijken brief zegt: *„geheel eigenaardig uitgerust en geoefend* tot het bestuur der hun toebetrouwde kudde"? De paus moge zeggen dat hij de bisschoppen alhier aanstelt volgens het gemeene regt der Canones, Uwe Excell. moet hierbij echter niet denken aan het Oud-Katholiek jus canonicum, noch aan de oude eerwaardige Canones der eerste Christen-eeuwen. Want zoo paus Pius IX dat regt volgde, dan was niet alleen ieder bisschop van Rome onafhankelijk in zijn bisdom, maar dan komt de keuze en de benoeming der bisschoppen ook aan hem niet toe, maar of de kapittels, of de gezamentlijke geestelijken eens bisdoms of zij die er regt op hebben benoemen den bisschop, geven van die benoeming kennis aan den paus en verzoeken zijne kerkelijke gemeenschap. Mogt echter de paus van den benoemde weten, dat hij een ongeloovige, een onwaardige of dergelijke was, dan kan hij de gedane keuze niet billijken, in zijne gemeenschap hem niet opnemen, maar op eene nieuwe keuze aandringen, opdat een waardig persoon benoemd worde. Maar wat Rome thans het gemeene regt noemt is, dat zij de benoeming van iederen bisschop aan zich trekt, ze afhankelijk van zich verklaart, met één woord, dat het ze zende naar welbehagen.

Van daar dat ook het tweede ten eenenmale onwaar is! Geen bestuur kan zelfstandig zijn welk bestuurders afhankelijk zijn. De bestuurders der Roomsch-katholieke kerkelijke zaken in Nederland zijn afhankelijk van Rome, hoe zal hun bestuur zelfstandig kunnen zijn? — De minister heeft bij het uitspreken zijner rede zich niet herinnerd, hoe Rome met kerkbesturen weet om te gaan. Wij hadden hem wel willen inblazen: Ei lieve! let eens op hoe dat Rome Utrechts Aartsbisschop zoo maar stilletjes van zijne bediening ontzette, ofschoon het hem binnen zijne muren vereerde, en voortging den aartbisschoppelijken rang en naam toe te kennen: bedenk hoe Rome met één pennenstreek verklaarde dat de kapittels in dit land waren opgeheven, ofschoon zijn nuntius maar korte dagen te voren schreef: „aan het Doorluchtige Utrechtsche Kapittel"! Denk dat paus Pius VII eene geestelijke orde herstelde, die door Clemens XIV was opgeheven. Hoe diezelfde paus Pius VII het gansche episcopaat in Frankrijk ophief, bestaande bisdommen vernietigde, ofschoon Pius VI betuigd had, dat hij vreezen zoude voor Gods oordeel te verschijnen, zoo hij zich tot zoo geweldigen maatregel vinden liet. En zelfstandig bestuur in de Roomsch-katholieke kerk in Nederland dat van den paus zoude uitgaan!!! Maar heeft Rome niet 150 jaren lang gepoogd al wat kapittel of zelfstandig kerkbestuur mogt heeten in deze landen te vernietigen! Heeft het niet misschien dáárom eenen Aartsbisschop van Utrecht en eenen bisschop van Haarlem benoemd, opdat alle zelfstandig bestuur wat nog bij de Klerezy aanwezig is, aan haar mogte komen! Een zelfstandig bestuur dat zich soms tegen de aanmatigingen van Rome zoude moeten en kunnen verzetten, zal door Rome ingésteld worden! Maar de minister schijnt niet te weten, wat een zelfstandig bestuur is. Dat is wel niet een bisschop alleen, vooral niet als hij afhankelijk is van Rome. Een kapittel behoort hem ter zijde te staan — vrije magt moet het hebben om al die veranderingen die ten nutte der diocese leiden kunnen daar te stellen, zonder eerst goedkeuring te moeten vragen. Hij heeft vrije aanstelling van pastoors in de gemeenten, daarbij behoort echter, dat de pastoors eenmaal door hem aangesteld, niet afzetbaar zijn naar zijn goedvinden, maar aan eene gemeente gebonden worden voor altoos: en boven alles behoort daarbij voor de kapittels vrijheid om eenen bisschop te kiezen, bij het openstaan der zetels, welke keuze door den paus moet erkend worden, zoo hem geene gewigtige redenen van onwaardigheid des persoons bekend zijn. Ziet daar eenige eigenschappen van een zelfstandig kerkbestuur: wat toch kan de minister hiervan vinden in de allocutie of breve des pausen? Misschien kan dat nog wel komen — och neen! Rome ne recule pas! De minister had toch dat alles niet moeten vergeten, toen hij de verdediging van 's pausen handelwijze op zich nam en uitsprak. Neen, in Nederland was de Roomsch-Kath. kerk een land van missie, en het blijft zulks, alleen wordt nu geene vice-superior, maar bisschoppen gezonden om die kerk te besturen in 's pausen naam, die nu wel Nederlanders, maar morgen Brabanders en overmorgen Duitschers kunnen zijn. En zal het den Katholieken in Nederland beter gaan onder het bestuur der bisschoppen door Rome gezonden, dan onder het bestuur der vice-superiors? ten opzigte van hun geestelijk belang zal het wel bij het oude blijven: immers de bevelen van Rome zullen door de bisschoppen van Rome gezonden, zoowel in praktijk worden gebragt, als door internuntiussen, — en ten opzigte van hun tijdelijk welvaren? Och, kom! de pauselijke breve bedelt nu immers al om onderstand!

Wij zijn zeer verlangend om den oud-minister zijn gedrag te zien regtvaardigen wanneer de edelmogende Staten-generaal zullen vergaderd zijn. Wij hebben deze beschouwing dáárom niet eerder willen publiek maken, opdat men ons niet zoude kunnen aanwrijven, dat wij op de verkiezing tot leden voor de Staten generaal wilden werken. Maar nu de keuzen gedaan, nu de Staten-generaal vergaderd en door zijne Maj. geopend zijn, meenden wij ze niet langer te moeten achter houden, in de hoop dat zij ter kennis der edelmogende heeren mogen komen, en te gelijk met de beschouwing ons protest tegen de handelwijze van het ministerie Thorbecke of wel bepaaldelijk in dat ministerie, tegen den Minister van Justitie tevens belast met het ministerie voor de zaken van de R. Kath. eerdienst, onder welk ministerie ook de Klerezy behoort. Ja, wij protesteren tegen de onregtvaardigheid ons aangedaan door dat ministerie, dat kon goed vinden, dat de titels van Aartsbisschop van Utrecht en bisschop van Haarlem, welke de Klerezy zoolang gedragen heeft, welke haar door de opvolgende regeringen dezer landen zijn toegekend en bevestigd, ons ontroofd worden: wij protesteren tegen dien roof aan ons kerkelijk genootschap gepleegd in ons constitutioneel land onder onze vigerende grondwet, wij protesteren tegen de handelwijze des Ministers die zoodanige daad durfde goedkeuren: Wij danken de regtvaardigheid van zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning, dat hij de leiding der zaken aan zoodanig ministerie wilde ontnemen, en bevelen de bisschoppelijke Klerezy Zijner voortdurende bescherming aan. Even zoo verzoeken, en durven wij verwachten, dat die edelmogende heeren, leden der Staten-generaal, die ook in 1849 in dezelve zitting hadden, en hunne stemmen zoo krachtig voor de Klerezy verhieven, door dat zelfde gevoel van regtvaardigheid zullen gedreven worden de zaak der bisschoppelijke Klerezy zich aan te trekken en tegen elke aanranding te beveiligen.

Een lid der oud-bisschoppelijke Klerezy.

Prijs **10** *Cents.*

TE ARNHEM, BIJ G. W. VAN DER WIEL.